

ՐԱՏՆԻԻՄԱ

ՏԻՆԻ, ԱԽԼԱԳԻ, ՖԵՆՆԻ ՎԷ ՍԻՅԱՍԻ

ՀԱՖԹԱԼԸԳ ՂԱԶԵԹԱ

ՃԻԼՏ I

ԻՍԹԱՆԳՈԼ, ՕԳՈՍՏՈՍ 26, 1911.

Ն⁰ 35

ՊԵՆՏԻ ՄԱԽՍՈՒՍԼԱՐ

ՊԻԷԼԵՖԵԼՏ ԵԱԽՕՏ ՊԵԹԷԼ

Այժմանիստա պուլունտուղումուզ պիր գաչ կիւնիւ Պիէլէֆէլտ նամ քիւչիւք պիր շէհրաէ կէչիրտիք:

Պիէլէֆէլտ Այժմանիստան Շիմայը զարպ ճիհէթինտէ 80,000 էհալիսի օլան պիր գատապա օլուպ, թէմիզ սօգազլաշը, պիհիսապ ֆապրիգալարը, եէչիլ պայըրլարը, էսքի պիր գալսար վէ սաիր թարի-խի խաթըրէլէրի իլէ մէշուր իսէ տէ, անը պիւթիւն Այժմանիստա վէ Այժմանիստան տիշարտա մէշուր վէ մալիւմ գըլան շէյ, շէհրին պիր քէօշէսինտէ պուլունտուպ «Պէթէլ» իսմի իլէ մարուֆ օլան միւէս սէսէ տիր:

Պու միւէսսէսէ 1865տէ Փօն Պօտէլ-շուինկ թարաֆընտան թէէսիս էտիլմիշ օլուպ, օ վազթ քիւչիւք պիր խասթախա-նէ հէյէթինտէ իտի իսէ տէ, թէտրիճէն պէօյիւյէրէք վէ էթրաֆտա պուլունտան վասի արազիյի տէ սաթուն ալարապ, պու կիւն հէման հէման պէօյիւճէք պիր գարիյէ հալընը քէսպ էյլէմիշ տիր: Անտէ խու-սուսա սարա իլլէթինտէն միւզթարիպ օլանլար իչիւն պիր մէճա թէտարիք է-տիլմիշ օլուպ 2,000 գատար սարալըյար օրատա գայրըրըլար: Պունլար վէ 1,200 գատար մէճնունլար հէփ միւնասիպ խա-

նէլէրտէ իւքեան էտիլիպ, Խրիսթիյան խայրխահանըն մուհապպէթ վէ թէրահիւ-միւ իլէ իտարէ օլունտուլար: Պու պիշա-րէլէր իչիւն պիր տէ պէօյիւք քիլիսէ պի-նասը ինչա էտիլմիշ օլուպ, հէր Կիրակի օրատա կիւզէլ պիր օրկանօն իլէ պէրապէր խօշ մագամլար թէրէննիւմ էտիլէրէք իպատէթ խըտմէթլէրի իճրա օլունտուր: Պու շէհրտէ պուլունտուղումուզ Կիրակի կիւնիւնտէ պու քիլիսէսէքի իպատէթ խըտմէթինտէ հազըր պուլունտուգ, վէ 1,200 գատար (էքսէրի գատընլարտան ի-պարէթ օլան) պու պիշարէլէր իզտիհամը-նըն տիգգաթլէ խըտմէթլէրէ իլթիրաք էթմէլէրինի կէօրմէք վիէք միւէսսիր պիր մէնզարէ իտի: Արա սըրա իպատէթ վազ-թընտա սարասը թուլթանլար պուլունտու-յօր իսէ տէ, տէրհալ խըտմէթճիլէր էօյլէ պիրինի ալըպ տիշարը չըգարարապ լազըմ կէլէն թէտապիլի էտիյօրլար:

Պէյթէլտէ պիր տէ «տիագոն» (սար-կաւազ) վէ «տիագօնէս» (սարկաւա-գուհի) հազըրլայան տաիրէ վար սըր: Պունլարըն սալըսը պուլտա վէ տիշարտա 1,800է պալիղ օլմուշ օլուպ 1,200իւ գա-տըն վէ 500իւ էրքէք տիր: Պունլար տիւն-եանըն հէր թարաֆընտա խայրխահ իլլէր-լէ մէշուլ պուլունտագտա տըրլար:

Պուրատա պիր տէ իւմ ի իւահի մէք-
թէպի պուլունուպ, անտէ 45 դասար
թալէպէ թալիմ էտիւմէքտէ տիր: Պուն-
լարըն արասընտա պիր տէ Պուլլարիատան
կէլմիշ, Տիրան Միսթուլթահան էֆ. նամ
էրմէնի կէնճ վար տըր: Պու մէքթէպ Ալ-
մանիանըն տիկէր իւմ ի իւահի միւհասէսէլէ-
րինտէն ֆարգլը օլարագ սըղը սըղըյա
Քիթապը մուգատտէսէ սատըղ պուլունուր:

Պէյթէլին պիր տէ միսիօնէրլիք տաի-
րէսի պուլունուպ, միսիօնէրլէրի Շարգի
Աֆրիգատա իշլէմէքտէ տիրլէր:

Պիր տաիրէսի տէ իշտէն էլ չէքմիշ
օլան իիթիյար վարդլարա թախսիւ էաիլ-
միշ օլուպ, պու նէվ վարդլար օրատա
քէնտի մէքիւլթլարընը ուճուղ ֆիյաթլա
սաթուն ալարագ քիրասըղ էվլէրտէ օ-
թուրուպ, Պէթէլին կիւղէլ տաղլարընտա
վէ պայըրլարընտա սօլաշարագ րահաթ
պիր էօմի կէշիրէպիլիլլէր:

Պիւթիւն պու տաիրէտէ կէնիշ պաղ-
չէլէր վէ թարլար պուլունուպ, մէքքիւր
միւհասէսէյէ լաղըմ օլան մէյվէ վէ սէպղէվաթ
օրալարտան պօլ պօլ կէլիր: Միւքէմմէլ
չարշու վէ տիւքեանլարը վէ ֆապրիգալա-
րը պուլունուպ, հէման հէման տիշարըյա
միւհթամ օլմայարագ քէնտի իթիյաճլա-
րընը քէնտիլէր տէֆ ու թէսվիյէ էտէ-
պիլիլլէր: Պու տաիրէտէ իշլէյէն պիլմիսիէ
սամէլէյէ վէ իսթիյէնլէրէ ուճուղ հէ-
մէք տաիլի հաղըրլարմագ տա ալըլար, վէ
ախլաղճա խարապ օլմագ թէհիքէսինտէ
պուլունանլարը օ թէհիքէտէն գուրթար-
մագ իշիւն միւնասիպ էօլլար տա գուլլա-
նըրլար:

Պէյթէլին մուամէլէ ի մալիյէսի սէնէվի
30 միլիօն ընարգ (1½ միլիօն ինկ. լիր)
օլմագտա սըր: Պու միւհասէսէյէ Ալմա-
նիանըն հէր թարաֆընտան Փրօթէսթան
քիլիսալար մուավէնէթ ի նագալիյէտէ պու-
լունմագտա սըրլար:

Պու միւհասէսէ հիւքիւմէթին տախի
խուսուսի միւսաատէսինէ նաիլ օլմուշ օլուպ,

օ հէր կէօնէ վէրկիտէն մուաֆ սըր:
Պէթէլ՝ քէնտինէ մախսուս պիր ուս-
լուպտա իտարէ օլունուր: Լաքին հիւ-
քիւմէթին պու միւսաատէսինէ մուգապիլ
էօյլէ անլաշըլմը տըր քի, միւհարէպէ
էսնասընտա պիւթիւն Պէթէլ պինալարը,
վէ արագիսի հիւքիւմէթ թարաֆընտան պիր
խաթմախանէ մագամընտա գուլլանըլա-
ճագ տըր:

Պէթէլին տիրէթթօրը վեր. Եէկէրի
նամ զաթ փէք լաթիֆ թապիաթլը պիր
ատէմ տիր: Պիւթիւն միւհասէսէ պիր
տօսթուն տէտիյի կիպի, Ալմանիանըն
Երուսաղէմի տաա օլունապիլիր:

Էվրօփայա օլան սէյյահաթըմըգտա մագ-
սէտիմիլ տահա զիյատէ Իսվիշերանըն սա-
քին պիր քէօշէսինտէ պիր գաչ կիւն իս-
թիրահաթ էթմէք օլուպ պու մագսէս
իշիւն ֆիքրիմիլտէն կէչէն չէյ ժընէվ թա-
րաֆլարընտա միւնասիպ պիր Եէր պուլմագ
իտի: Լաքին Պիւլէֆէլտտէ թէսատիւֆ
էթտիյիմիլ միւհթէրէմ պիր զաթ պու փրօղ-
րամըմըն թէպալիինէ սէպէպ օլտու: Պու
զաթ Փրօֆ. Ու. Հ. Հէլլըր իտի: Միւմալիէյհ
վագ թրյա Վիէննանըն ինկիլիզ սէֆարէթ-
խանէսինին վաիդի, քէզալիք պիր միւտ-
տէթ Ալմանիա փրէնպէրինին մուալիմի
օլմուշ օլուպ Իսիէրաթօր Վիլհէլմին Երու-
սաղէմի զիյարէթինտէ օ սէֆէրէ րէֆա-
գաթ էյլէմիշ իմիշ: Փրօֆ. Հէլլըր փէք
լաթիֆ թապիաթլը պիր զաթ օլուպ, հէր
րասթ կէլտիյի քիմէյէ Եաթթաթլը պիր
քէլամ Եաթթա պիր մուամէլէ իլէ խըա-
մէթ էթմէք իսթէր: Եէհուտիլէրէ գարշը
տէրին պիր իշթիրաք վէ խալիս պիր մու-
հապպէթ թաշարըղընտան, քէնտիսի պու
գօնկրէստէ հաղըր պուլունտուղու կիպի,
պէնիմ տէ հաղըր պուլունմամը արզու է-
տիպ, պանա պիր տուխուլիյէ պիլէթի
վէրէճէյինի վատ իլէ պէնի Պագէլէ տա-
վէթ էյլէտի: Պու թէքլիֆի րէտտ էթմէք
իսթէմէյիպ, միւմալիէյհ իլէ պէրապէր
Պագէլէ կիթմէք իւզրէ Պիւլէֆէլտտէն հա-
րաքէթ էյլէտիք:

ԱՆՎԱԼԸ ՀԱԶԸՐԷ

Տախիլի փօրիքիգամրդ նա՞ւրդ օր-
նալլ: — Հազգը փաշա գապինէսինին
խթիֆա էաէճէյինէ, անասըը միւթէ-
նէվիէ իլէ խօշ կէշինմէք վէ իթթիհատը Խա-
լա՛ փօրիթիգասընը պիր թարաֆա գօյ-
մագ էասընա միւթէնէտ օլմագ իւզըէ,
տախիլի փօրիթիգամրդտա թէպտիլթ վու-
գու պուլաճաղընա տաիր ախիրէն էվրօ-
փա զաղէթալարընտա ճէրէյան էտէն խա-
պէրէր հազգընտա պէյանը էֆքեար էթ-
տիլի ուրատա Իգսամ զաղէթասընըն սա-
հիպի իմթիյազը շէօյլէճէ իտարէ ի լիսան
էտիյօր:

«Տէվլէթ ի Օսմանիյէ իչին անասըը
միւթէթիֆէ ի Օսմանիյէյէ քէնտինի սէվ-
տիրմէքտէն պաշգա չարէ եօգ տըր: Թէք-
միլ պու ունսուրլարը տարըլտըպ տա եա-
լընը թիւրք անասըը իլէ՞ մի պու գօճա
մէմլէքէթի իտարէ էտէճէյիլ: Պիր թիւրք
ունսուրը, թա Պասրատան, Աճէմիսթան
հուտուտունտան Ավթրիա հուտուտունա
գատար, չիմալի Աֆրիգանըն վասաթընա
գատար ուզանան պու պիհուտուտ մէմ-
լէքէթին հա՞նկը իհթիյաճընա եէթիյէճէք:
Մուհարէպէյէ՞ մի կիտէճէք, չիֆթինի՞ մի
սիւրէճէք, սէնա՞թ մը իլլէյէճէք, թի-
ճարէթտէ՞ մի պուլունաճագ, հէմ ալլըգ
ալաճագ, հէմ փարա՞ մը գազանաճագ:
Պիլ մէշրութիյէթի՛ չարգ մէսէլէսինի գա-
փատալլո՛ տէյէ իլան էթմիշ իքէն՝ տէօրթ
պուշուգ Մալիսօրըն մէմլէքէթլէրինէ ալ-
տէթլէրի իչին Գարատաղ գրալընա միւ-
րաճաթ էթմիշ պուլունտուգ: Պիլ մէշ-
րութիյէթի մէմլէքէթիմիզտէքի խալգըն
միւթէատտիտ ունսուրլարընըն եալընըլ հու-
գուգը էասսիյէ վէ շախսիլէրինէ իսթի-
նատ էտէպիլմէլէրինի թէէմին իչին իլան
էթտիյիմիլ հալտէ, օ անասըրտան էն
մուհիմիլէրի քէնտիլէրինէ հիմայէ իչին եի-
նէ խարիճտէն մէտէա ումաճագ վաղիյէթ-

տէ պուլունտուլար: Կէշէն սէնէ Ավթրիա
տէվլէթի պիզիմ հալիմիզի կէօրէրէք, Ար-
նափուտուգտաքի Գաթօլիքլէր իւզէրինտէ-
քի հազգը հիմայէսինի թէյիտ էտէճէյի-
նի իլան էյլէտի: Պիլ պիւթիւն պու ա-
լայիմտէն, պու միւշահէտաթտան, պու
հազայիգտէն նէթիճէ նէ օլաճաղընը խ-
թիսրաճ էթմէք լաղըմ կէլիր իքէն ծու-
տա եափամատըգ: Անասըը միւթէթի-
ֆէտէն միլիճնլարճա խալգըն պիզէ գարշը
սիլահ իսթիմալինէ ըուհէն հաղըր օլտու-
ղունը պիլիր իքէն, վէ ծնլարը մէմու-
նէթմէք կիւճ պիր շէյ տէյիլ իքէն, էօյլէ
նաղիք, էօյլէ միւհիք տամարլարա տօ-
գանսըգ քի պիզիմ հալիմիզի կէօրէնլէր
աճէմիլիյիմիզէ հայրէթ էթտիլէր վէ եինէ
էսքի իւմիտլէրէ տիւշտիլէր:

Պիլտէն պաշգա մէմլէքէթլէրտէ պիզ-
տէն էվլէլ ճէրէյան էթմիշ միլլի, լիսա-
նի, մէզհէպի միւնազալարտան հի՞շ մի
իպրէթ վէ տէրա ալմատըգ: Միլլի մէսէ-
լէյի մէյտանա չըգարմանըն նէ՞ գատար
թէհիլքէլի օլտուղունու ապա տիւշիւնէմէ-
տիք: Մէշրութիյէթին իպթիտալարընտա-
քի մէսէրրէթ ի ումումիլլէնին նէ՞տէն պիր
եէսէ, պիր իսթիլաֆա միւնգալիպ օլտու-
ղունու տէրք էթմէք իսթէմէտիք: Տա-
խիլէն պիրպիրիմիզէ տիւշտիլիւմիւզ սը-
րատա, պաղըլարըմըլ զէմանը սապըզըն
գուլանսըլըլ իթթիհատը Խալա՛ փօրիթի-
գասընըն նէ՞ օլմագ լաղըմ կէլէճէյինի
պիր տիւլլիւ անլայամատը: Իչիմիզտէ էօյ-
լէ սաֆտէրունլար կէօրիւլտիւ քի, Հին-
տիսթանտաքի, Չինտէքի, Ճափատաքի
տահա պիլմէմ նէ՞րէլէրտէքի Միւսլիման-
լարըն կէօյա պիր հիւքիւմէթ ալթընտա
իճթիմաը խայալաթընա գատար վարտը-
լար, խարիճտէքիլէրտէ պունը հագիզի
պիր շէյ զանն էթտիլէր: Տէրքէն Խալա՛
թէպատար պուլունան պիր թագըմ տէվ-
լէթլէրի գարշըմըլտա կէօրիվէրտիք: Պա-
ղըլարըլ զահիրէն, պաղըլարըլ պաթընէն պիզէ

գարչը նէ ետփմագ լազըմ կէլիր իսէ փի- շիրիպ գուրթարմագտան խալի գալմայոր- լար :

Տէյլի թէլէզրաֆ մուխապիրի պիլէ «Պունտան պէօյլէ, չէօյլէ պէօյլէ փօլիթի- դա իթթիխազէտիլէճէք» կիպի թէլէզրաֆ- լար չէքիյօր : Իշթէ պու թէլէզրաֆ Էլիօ- փալըլարըն հագգըմըզտաքի էֆքեար ու միւթալաաթընը կէօսթէքիր : Էվրօփա պու էֆքեարտա, պու միւլահազատա իքէն պիզիմ իշիւն ասլա ֆէլահ Եօգ տըր : Գու- լազլարա կիսէ՞ր մի, կիթմէ՞զ մի՝ պիլմէմ, ֆագաթ պէն եինէ սէօյլէյէճէյիմ. չիւն- քի գանաաթըմ պու տըր, պիզ պիր Էվ- րօփա տէվլէթի օլմայընճա պագա պու- լամայըզ : Էվրօփա գըթաաընտա եաշամագ իշիւն պաշգա հարաքէթ լազըմ տըր : Ար- թըզ իթթիֆագը միւսէլլէսէ կիրէճէք իմիշիզ : Իթթիֆագը միւսէլլէսէ կիրէլիմ : Պիր Էվրօփա տէվլէթինին գալաիտ ի իճ- թիմաիյէսինի, ուսուլը հուգուգիյէ վէ գանտնիյէ հագգընտաքի ըիայէթինի թաթ- պիզ Էթմէտիքճէ պուլաճալըմը իթթի- ֆագլար, միւթթէֆիգլէր պիզէ քէնտի- լէրինտէն իմիշ նազարըյէ պագմայաճագ- լար տըր : Պիզի չիչէքիք իշինէ թօխումը կիրմիշ պիր տիքէն աստ էտէճէքլէր տիր : Պունլարը սէօյլէյօր իսէմ՝ պէնիմ տէ պիր պիլաիլիմ վար տըր :

Գապինէյի թէշքիլ էտէճէք օլան քիմ- սէ՝ իշթիյաթ վէ ազլ վէ թէճրիպէ սա- հիպլէրինի ըէֆագաթա տըմալը, պիւրու- տէթ ի սապըզա վարիսէ անը վաթան աշ- գը իշիւն ունուտուպ քէնտիլէրինտէն իշ մէմուլ օլան ըիճալըն էլինտէն թութմալը : Էլհասը պիր պէօյիլքիւք կէօսթէրմէլի տիր : Իշթէ օ զէման պու մէմէքէթ գուր- թուլուր : Իտարէ մէմուրլարընտա պիր խաս- տէնին վիւճուտը էլզէմ տիր : Պու խաս- տէյէ թէֆթ (tact) տէնիլիր քի՝ հիսապը վէ ինճէ տիւշիւնէրէք հարաքէթ տէմէք տիր : Արնավուտուգ մէսէլլէսինին զուհու-

րը՝ իշթէ պու խաստէ նազարը տիգգաթա ալընմատըղը իշիւն զուհուր էթմիշ տիր : Մէսէլա, պու տէֆա Տախիլիյէ նէզարէ- թինէ թապի պազը մէմուրիյէթլէրէ թային օլունան զէվաթըն իսմէրինի կէօր- տիւշիւմտէ պունտա տա հիսապը վէ ինճէ տիւշիւնիւմէտիլինի կէօրտիւմ : Պու նօգ- թալար տիւշիւնիւմէզսէ իշ պաշընտաքի- լէրին նէ հիւսն ի նիյէթի, նէ համիյէթ ու զայրէթի քեաֆի օլամազ : Ուֆագ պիր թէֆթ իլէ Բումէլիտէ պազը մէսաիլ վագ- թըյէ պէր թարաֆ էտիլէպիլիր իքէն, իսաստէյէ ըիայէթսիզիլք՝ պագըն, նէ նէթի- ճէլէր թէվլիտ էթտի :

Թիւրֆիւս վէ Եճնէպի մաքպուշաթը.— Թրանսանըն սապըզ Պահրիյէ նազըրը Գա- միլ Փէլթան՝ ախիրէն Մաթէն զագէթա- սընտա նէշր էթտիյի պիր պէնտաթ թիւր- քիանըն իտարէ ի հագըրէսինի չէտիսէն թէնգիտ էտէրէք չու Եօլտա իտարէ ի լի- տան էթմիշ տիր :

«Թիւրքիանըն իտարէ ի մէշուլթէսի գատար՝ իլքինտէ փէք զայր ի թապիի վէ մութանթան, ամմա սօնու մուճիպի թէօքէզ վէ իւմիտ քէսիճի օլան պիր չէյ օլամազ : Ահ- վալը հագըրէտէն հիւքմ էտիլաիլինէ կէօրէ թիւրքիատա պիր սախթէ մէշուլթիյէթ հիւքմ սիւրմէքտէ տիր : Խօշանմատըլլարը զագէթա մուհարրիլլէրինի չէհրին սօգագ- լարընտա գաթլ էտիյօրլար : Հէմէֆքեար օլ- մայան մէպուսլար պիլա մուհաքէմէ զըն- տանլարտ աթըլըյօրլար վէ օրատան չըգ- տըզլարընտա տա սագաթ, տարպ վէ թահ- գիր օլունմուշ վէ չէքիլմիշ օլան թըրնագ- լարընըն եէրինի կէօսթէրէպիլլէճէք պի հալտէ պուլունույօրլար : Ձէքի պէյ գաթլ օլունտու : Փուատ Շիւքրի պէյ՝ Տախիլիյէ նազըրը թալիմիզ պիրի տիր տէյէ եազ- տըղը իշիւն 5 սէնէ միւտաթթլէ սիւրկիւն էտիլաի : Մէպուսանտան Ռիզա Նուր պէյ զընտանա աթըլտը վէ օրատան չըգտը-

ղընտա սաղըր հալտէ խաի»։ Մ. փէլթան պու վէ էմսալի վագըալարը զիքը էթտիք-տէն սօնրա Իթթիհնաւ վէ Թէրագգի նամ կիզլի գօմիթէնին արգասընտա Ալմանիանըն տուրտուղունու վէ Ալմանիանըն տէվրի սա-պըգտա Ապտիւլ Համիտին տօսթու օլ-տուղունու վէ տէվրի մէշուլթիյէթտէ Ալմանիանըն թէէսիթի գըրըլըլ տըր տէյէ զանն օլունտու իսէ տէ, շիմտի օ թէէսի-րին գատիմտէ օլտուղունտան զիյատէ ի-տիլինի պէյան էյլէյօր։ Վէ պունտան սօն-րա տէվամ էտիպ տէյօր։ «Այտըղըմ մա-լիւմթ տօղրու իսէ պու կիւն ըէս ի ու-մուրտա պուլունան վէ գօմիթէնին ատէմ-լէրինտէն օլան Սատրագամ 25 սէնէտէն պէրու Ապտիւլ Համիտին սամիմի խասիմ-լէրինտէն խաի։ Ալմանիանըն Ապտիւլ Հա-միտ իլէ սըզը ալագասը վար խաի։ Ին-գիլապ՝ Ալմանիանըն Թիւրքիատաքի նու-ֆուղունու մահվ էյլէտի տէյէ զանն օ-լունույօր խաի իսէ տէ, պու նուֆուզ պիլ աքս շիմտի գուվլէթլէնմիլ տիր։ Պու սու ի աթվարա գարըլ պիլիմ եալընըլ պիր սի-լահըմըլ վար, օ տա գուվլէթլի պիր սի-լահ սըր։ Օ միւթէպիա հիւքիւմէթին պիլիմ փարամըգա ինթիյաճը վար տըր։ Պիլա չիւպհէ պիլ վարա վէրմէյէճէյիլ։ Պիլիմ ըէստիմիլ իւզէրինէ Թիւրքիա քէն-տի պէյիլ օտօթունտան—Ալմանիատան —200 միլիօն ֆրանկ իսթիգըրագա մէգպուր օլտու, վէ պու տա քէնտիլինէ պահալըյա օթուրտու։ Բումէլի վէ Անաստօլունտա չմէն-տիֆէրլէր եալիլըլաճագ տըր։ Պու ինչաա-թը պաշա չըգարմագ իչիւն իսթիգըրագ է-տիլէճէ փարայը թէէմին էյլէմէք իւզըն մէմալիք ի էճնէպիլէ էմթասսընըն խախա-լընա գարըլ պիր սէտա չէքիլէճէք տիր։ Պրանանըն պէյլէ պիր հարաքէթէ գուվ-լէթ վէրէճէլինէ ինանմագ իսթէմէյիլ»։

Պաղտատա նէշը օլունուպ ինկիլթէր-րա վէ Հինաիսթանտա պիր նիմ ըէսմի օլիան սայըլան Թալմըլ ալ ինսիս զա-

զէթասընտա տա շու սէօղլէր տէրճ էտիլմիլ տիր։ «Թիւրքլէր արասընտա մէշուլթիյէթ էյվահ քի, պէս իսմէն մէվնուտ սըր։ Հիւքիւմէթ ի հազըրէնին հիւքիւմէթ ի սա-պըգտան սալթ պագը ուֆագ թէֆէք խուսուպարտա ֆարգը վար տըր։ Մէճիս ի Մէպուսանըն մուհիմմ մէսէլէլէրի պիր թարաֆտա պրագարագ պէյիլէք էհէմ-միլէթի հաիլ օլմայան իչլէր իլէ ուղրաշ-սըղը, հալա շախսի մուխալէֆէթլէր իլէ իզաէ ի վագթ էթտիլի մալիւմ տիր։ Ապտիւլ Համիտ վագթընտա էվրօպալըլար Թիւրքիատա շիմտիքինտէն զիյատէ րահաթ խալէր։ Թիւրքլէր Պէլլին եա Փարիզտէ թալիմ կէօրէրէք քէնտիլէրին շու գարըլըլ վէ ասայիչսիլ մէմլէքէթլէրինի խտարէ է-տէպիլէճէքլէրի զաննընտա պուլունուպ, էճնէպիլէր թարաֆընտան քէնտիլէրէ էտի-լէն ճիւմլէ իսթարաթ ու իմաաթը ըէտա էտիյօրլար։ Թիւրքլէրին Թիւրքիա իչիւն օլան իսէալլարընըն գուվլէտէն ֆիլիլէ ին-րաճը իչիւն ըէս ի ումուրտա պուլունան զէվաթըն աղրագը շախսիյէտէն արի օլ-մալարը վէ մէնաֆի ի զաթիլէլէրի տէյիլ, անճագ վաթանըն խայր ու սէլամէթի ի-չիւն իչլէմէլէրի շարթը մութլագ տըր։ Ժէօն Թիւրք ճէմիլէթի հալա պու տէրէ-ճէյէ վասըլ օլմամըլ տըր։ Մուայյէն պիր խաթթը հարաքէթէ մալիք օլմայըլ պու կիւն պիրինին եարըն տիկէրինին թէէսիլի իլէ իչլէմէքտէ օլույօր։»

Պալատէ իգթիպաս էտիլէն պէնալէրտէ գուլլանըլան չէտիա լիտանա տաիր աթի իւզ զիքը խուսուսաթա նազարը տիգգաթ տալլէթ էտէրիլ։ 1. Պու սօն կիւնլէրտէ էվրօպա մաթպուաթընտա Կէնճ Թիւրքիա հիւքիւմէթի ալէյհինտէ չէտիա մուախէ-զէլէր միւշահատէ էտիլմէքտէ տիր։ Պու մուախէզաթ սալթ պիր մէմլէքէթ մաթ-պուաթընա միւնհասըր տէյիլ տիր։ 2. Պիլիմ կիպի եէնի պիր թէչէպիլստէ պուլունան պիր միլլէթին մէսլէյինին պու-

նէվ մուսխէզաթա մարուզ օլմասը թա-
պի տիր։ Պու շէյ անլերին պիզիմ մէպէք վէ
սիյասիյաթըմըզտա մէնաֆի վէ հնթերհնո-
լարը պուլունտուղունա տէլալէթ էտէր։
3. Պու մուսխէզաթա միւպալաղա վէ
հաթթա եանըշ հիւքմլերին պուլունմասը
իհթիմալինի ունութմամալըյըզ։ 4. Պու
նէվ մուսխէզէլերտէ միլէթլերին շախսի
մէսէլէլերինին մուհիմմ պիր րօյ օյնամասը
տախի գապիլ տիր։ Մէյտանտա շմէնտի-
ֆէր խաթթլարընա, քէօրֆէզլերէ վէ սաի-
րէյէ տաիր մէվզուլար վար տըր։ 5. Եինէ
տէ պիլ գօնշուլարըմըզըն պու մուսխէ-
զէլերինտէն պիր չօգ ֆաիտէլի տէրպէր
էօյրէնմէլիլիլ։ Պունլար սալթ հասէտ եա
ղարաղ նէթիճէսի տիր տէյիպ պիլ քէնտի
մէպլէյիմիզտէ տէվամ էտէրսէք, իսլահ
նէֆա էտէմէլիլ։ Պիզիմ հայաթը սիյա-
սիյէմիզէ պու թէնգիտաթա միւնասիպէթ
վերէն հալլար մէվճուտ օլմագ կէրէք տիր-
լէր։ Սնլերի պիլ տախի կէօրիւպ իսլահ
նէֆսէ սայ էյլէմէլիլիլ։

Ինկիլթէրրասա կրէվլէր. — Կէչէն
հաթթա զարֆընտա Ինկիլթէրրատա կրէվ-
լէր մէսէլէսի պէօյիւք էհէմմիյէթ քէսպ
էյլէմիշ տիր։ Պու շէյ Փարլամէնթօնըն
տախի նազարը տիգգաթընը ճէլպ էյլէ-
յիպ գապինէտէն իսթիզահ էյլէմիշլէր տիր։
Դապինէ՝ մէվզիլին զայէթ նազիք օլտու-
ղունը թագրիր իլէ պէրապէր, պիւթիւն
գուվլէթլերի իլէ ասայիշի թէէմին էտիպ,
միւնասիպ պիր սուրէթ ի հալլ պուլմա-
ղա չալըշաճազլարընը պէյան էյլէմիշլէր
տիր։ Վէ պու սըրատա թէէմին ի ասայիշ
իչիւն, կէրէք փօլիս վէ կէրէք ապքերի
տաիրէտէքի գուվլէթլէր իսթիմալ էտի-
լէճէք օլտուղունտան, կէրէք էհալինին
վէ կէրէք պու հիւքիւմէթ մէմուրլարընը
գանուն տաիրէսինտէ մուամլէ էթմէլէ-
րինէ տիգգաթ օլունաճազընա Փար-
լամէնթօյը թէէմին էյլէյիպ, եալը-
նըզ իշ սահիպլերինին վէ սէրմայէ սա-

հիպլերինին տէյիլ, հաթթա ամէլէնին
տախի հուգուգու մուհաֆաղա էտիլէճէ-
յինի, վէ անլերին մէշու մաթլուպլարընը
թահթը նազարը միւթալալալ ալընա-
ճազընը թէէյիս էյլէմիշլէր տիր։ Պու
կրէվլերին նէ հալ ու հէյէթ քէսպ էտէ-
ճէյի շիմաիտէն քէստիրիլէմէզ իսէ տէ,
հէյէթ ի իճթիմաիլէճէ փէք մուհիմմ օլան
պազը մէսէլէլերին հալլ ու թէսվիլէսինէ
եօլ ալըլաճազը զանն օլունմագտա տըր։
Պու կրէվլէր Ինկիլթէրրա էհալիսինին քէն-
տի իհթիյաճաթը զարուրիլէլէր իչիւն
խարիճէ նէ գատար մէրպութ պուլուն-
տուղլարընը տա իլհար էյլէմիշ տիր։
Լճտորա լիմանլարընտա պիր չօգ մէքիւ-
լաթ մէվճուտ օլտուղու հալտէ նազլիյէ
տաիրէսինտէ ամէլէնին պիր գաշ կիւն
թաթիլ ի էշլալ էթմէսի նէթիճէսինտէ
շէհրատ էհալի էփէյի միւղայագայա տիւ-
շար օլմուշ տըր։

Պու կրէվ պիր խուսուստա տիկէր կրէվ-
լէրտէն ֆարգըլ օլմուշ տըր, պունտան
էվվլէքի կրէվլէրտէ պիր էսնաֆ ամէլէլէրի
թաթիլի էշլալ էտէր վէ իզթիտարլարը-
նըն միւսաատէ էթտիլի միւտտէթճէ տէվամ
էտիպ, նէ գատար իսթիյաղ էլէ կէչիլէ-
պիլիլլէրսէ օնա ըաղի օլուրլար իտի։ Պու
տէֆա մէմլէքէթին պիր չօգ ճիհէթլէրին-
տէ պուլունան միւթէատտիս էսնաֆլար
իթթիֆագ էթմիշ օլուպ, պիր էսնաֆ ա-
մէլէսի քէնտի մաթլուպլունու էլէ կէչիլ-
տիրտէն սօնրա եինէ իշէ պաշլամայլպ
տիկէր էսնաֆըն մաթլուպլունն տա իճրա
էտիլմէսինի թալէպ էտիյօր։ Պու կրէվլէ-
րին Ֆրանսա կրէվլէրինտէն պիր ֆարգը
տա շուրատա տըր քի, Ֆրանսատաքիլէր
Սօսիալիսթ հարաքէթլէր օլուպ հիւքիւ-
մէթէ գարշը իքէն, Ինկիլթէրրատաքիլէրին
հիւքիւմէթ ալէյհինտէ պիր գաստ ու նի-
յէթլէրի եօգ տըր։

ՄՈՒԽԱՊԵՐԱԹ

Գ Ա Ր Ա Ն Թ Ի Ն Ա

ՏՕԳ. Ա Ս. ՆԱԳԳԱՇԵԱՆ

Պու լուզէթ խաթրմա տիւշեր իսէ
 փաթէօրաէն պաշայարագ հէփ աօգ-
 թօրլարը սուտա պօղաճաղըմ կէլիօր, Շմէն-
 տիֆէրին րահաթ վակօնլարը իշինտէ քէ-
 մալը ասայիշ իլէ եօլումուզա կիտէր իքէն,
 Ագչէհիր սթափօնունտա սիւնկիւլիւ աս-
 քէրլէր իլէ իհաթա օլունուպ արշարը չըգ-
 մաղա տալէթ օլունտուգ : Էվրապը մու-
 զիրրէ իշին մուհաւէրէ օլունմայը կէօրմիւշ
 իաիք, պու հալ ծնա տա տուա օգութտու :
 Վազաա օ վազթ տա ինսանլար պիզտէն
 ուզաղա գաշարլար իտի, լաքին հիշ տէլի
 փօլիսլէր, մէմուրլար, կարտիյանլար իլէ
 տօսթլուգ փէյտա էտէր, տիզ տիզէ օթու-
 լուր իտիք, վէրտիլմիզ հէտիլէլէրի ալրը-
 լար վէ փարալարը վէրտիքէ հէր իշէր
 հէր շէյի եափար իտիք : Պու տէֆա կէօյա
 հայվանաթ պաղչէսի գաֆէսինտէն ֆիրար
 էյլէմիշ սրթլան եա գուրտլար իմիշիզ
 կիպի, հէր քէս իրաղա գաշմագտա, էք-
 մէյիմիզի գաֆէս իշինէ աթար կիպի կէ-
 րիտէն աթմագտա, վէրտիլմիզ փարալարը
 մէքուհ իմիշ կիպի իլաճլար իլէ վաֆթիզ
 էտիպ ալմագտա իտիլէր : Էվիլէլա քէմալը
 աղամէթ վէ իհթիշամ իլէ ապքէրլէրին
 օրթաարնտան կէշիպ սիքէշիլ թէլլէր իլէ
 չէվիլմիշ աչըգ պիր թարլայա տուխուլ
 իլէ, 5—10 թախթատան չաթըմըշ վէ
 տապանը հասըր իլէ թէֆրիշ օլունմուշ
 պարագալարա պույուրտուգ : Զապիթ, աու-
 քէր, թիւճճար, արապաճը, չիֆթճի, գա-
 տըն, թալէպէ, գաիմագամ, գատըր, չօ-
 ճուգ, աօգթօր, խօճա, էանաֆ հէր չէշիտ-
 տէն վար իտիք, եալընըզ փափաղ եօգ
 իտի, եէմէք տէ եօգ իտի : Պիզիմ իլէ
 պէրապէր պիր գաշ միլիօն սիվրի սինէք
 տէ իշէրի պույուրտուլար, չու ֆարգ իլէ

քի պունլարն իսմէրի տէֆթէրէ գայա
 օլունմատըղը կիպի, գարանթինա նիզամ-
 լարնա տա հիշ իթաաթ էթմէյօր իտիլէր վէ
 կարտիյանլար հէմ ապքէրլէր թարաֆրն-
 տան վէրիլէն «կէրի տուր», «եագլաշմա»,
 էմրլէրինի ապա գալա տլմայըպ էվիլէլա օլ-
 թէմիզ կարտիյանլարն սօնրա պիզ պու-
 լալըգ եօլճուլարն տէրիլէրինի տէլմէքտէ
 իտիլէր, վէ գարանթինա փարապը օլարազ
 կիւնտէ 7 1/2 զուրուշ տախի վէրմէտիլէր :
 Թէմիզ քիրլի մէսէլէսինէ կէլինտիքտէ
 Գարանթինատա օլան պիր չօճուլուն էֆ-
 քեարընճա իսէ մութլազա պիզ կարտի-
 յանլարտան տահա չօգ թէմիզ իտիք :
 Պէօյլէճէ 5 կիւն, կիւնսիւզ պարագալար-
 տա կիւնէշ ալթընտա, կիճէ սիվրի սինէք
 օրտուլարընա գարըր քէնտիմիզի մուհա-
 ֆաղա իշին վուրունուպ չարփընմագտա
 կէշիրտիք : Ամէրիգատան կէլմիշ օլան պիր
 եօլճունուն էֆքեարընճա պու սինէքլէր
 չօգ թէրպիլէսիլ սօյտան իմիշէր : Պու ճէ-
 ֆալարըն սէպէպի իսէ էսկիշէհր թարա-
 ֆրնտա գօլէրա միգրօպլարընըն պուլուն-
 մասը իմիշ : Տիւնեա պէօյլէ տիր : Տաիմա
 սուշուլլար տալազ եէր, օրայը հապա է-
 տիպ թէճգիլէ էտէճէք եէրտէ պիլլէր պու
 պէլայը չէքմէքտէ իտիք : Ապ գապահաթ-
 լըլար իսէ սէրպէսթ տօլաշմագտա իտիլէր :
 Պիր տահա տիւնեայա կէլէճէք օլուր իսէմ
 էօյլէ պիր մէմլէքէթ ինթիխապ էյլէրիմ
 քի օրատա եալընըզ գապահաթլըլար ճէզա
 կէօրիւրլէր վէ քէնտիմի գապահաթլըլար
 տէֆթէրինէ գայա էթտիրիլիմ : Զիրա
 չիմտիլէ գատար կէօրտիլիւմ պէօյիւք
 ճէզա վէ աֆէթլէրտէ հիշ պիրինտէ մէտ-
 խէլիմ եօգ իտի, վէ էօյլէ զանն էսէրիմ
 քի վաթանըմըզըն պաթթսըզըզընըն պիր
 պէօյիւք սէպէպի պու տըր : Գօլէրա միգ-
 րօպլարընըն իսմի չըգմըշ, օլա օլա պիր
 գաշմըզա զիյան էսէպիլիլլէր իտի : Հալ
 պու քի պուրատա սրքուն միգրօպլարը
 հէր պիրիմիզին գանընա աշըլանմագտա
 իտի :

Սաղ օլտունլար, շու գարանթինա էմրի-
նի իֆայա մէմուր օլան էֆէնտիլէր՝ միւմ-
քին մէրթէպէ ճէզամըրը թախֆիֆէ
ճէհա էտիյօր իտիլէր, ֆագաթ նէ՛ չարէ,
վէսայիթլէրի մահաուտ օլտուղունսան եօլ-
նուլարն հէփ արզուլարնը իֆայէ զայր ի
մուգթէտիր իտիլէր: Եօլնուլարն՝ պին պիր
չէչիտ թարէպլէր արասընտա պանեօ իս-
թէյէնի պիլէ կէօրտիւմ:

Պու ճիւմէ իլէ շու 5 կիւն էյլէնճէսիզ
տախի կէչմէտի, պարագալարտան կէլէն
թէրէննիւմ սէտալարը, օյուն վէ էյլէնճէ-
լէր, հալատիս վէ փօլթիդի միւպահէսէ-
լէր, ալէլ խոսուս մուհարէպէտէն կէլէն
ասքերլէրին ըիվայէթ վէ հիքեայէլէրի վագ-
թըմըզը հիսս էթմէյէրէք իմրար էթտիր-
մէքտէ իտիլէր: Արապիսթանտան, ֆիզան
վագըասընտան սօնրա ալտէթ էտէն աս-
քերլէր վար իտի:

Կարապետ իսմինտէ Գայսերիյէլի պիր
ասքեր տախի Մալիսօրլար իլէ մուհարէ-
պէյէ կիթմիշ վէ եարալանմըշ օլարագ
թէպտիլ ի հալայա կէլիյօր իտի. Կա-
րապետ՝ քէմալը շէվգ իլէ նիչէ «Թուզ»
տաղընա հիւճում էթտիքլէրինի, նասը
Օսմանըլ ասքերլէրինն եանըլըպ քէնտի-
լէրէ թօփ աթտըզլարընը, արգատաշլա-
րընտան Խաչիկ վէ Համբարձումըն նիճէ
եարալանըպ էօլտիւքլէրինի, օրատաքի
քէօյլէրին էվլէրին եագըլտըղընը, Մալի-
սօրլարն «սէրթ» օլտուգլարընը, օրատա-
քի տաղլարն փէք սարփ օլտուգլարընը
քէնտիսի տախի վուրուլըպ տէրէ իչինէ
եուվարլանարագ օրտա գուրթուլտուղունը
հիքեայէ էյլէր, պիզ տէ տինլէր իտիք:
Կեահտա պիր քիւմ իլէ վէ նէ իչիւն գալ-
ղա էթտիքլէրինի պիլմէյէն վէ աճէլ ա-
ճալըպ լիսանլար սէօյլէյէն սէրթօշլարը
արալամագ, վէ սօնրատա էփիւշալիւրիւպ
պարըշտըրմագ տախի վէզաիֆիմիզ տա-
խիլինտէ իտի:

Օրատան չըզըպ Գօնիա, Գարաման օ-

վասընտան կէչէրէք էրէյլիտէն Նիյաէյէ
կէլտիք. կէչտիյիմիզ արաղիլէր խալի, գու-
րու, հայաթսըզ վէ մահաուլտուզ իտիլէր:
Էրէյլի էթրաֆընտա ագան սուլար թա-
ճիզ օլաճագ տէրէճէտէ չօգ օլտուղու
կիպի պօշա ազըպ թէրաքիւմ էտէրէք սըհ-
հէթ ի ումուլիյէյի իլալ էյլէյօրլար իտի:
Ումուլ օլտա իսէ 2 մէթրօ տէրինլիքտէ
պօլ պօլ սու չըզըյօր: Հէման օ հէվալի-
տէ միլիօնլար իլէ էլմա արմուտ վէ ոսիր
մէյվէ աղաճլարը փէք սուհուլէթլէ եէթի-
չէպիլիր վէ սուհուլէթլէ սարֆ օլա-
պիլիր իքէն աղաճլար, մահաուլար, էչեա ի
սէնաիյէ, էմթաա վէ ֆապրիգա պաճա-
լարը, շէն, ապաու քէօյլէր, մէսուտ սաղ-
լամ էհալի վէ ալա ճինա հայվանաթ եէրինէ՝
տիքէն պիթիքէն արաղի, թօզ վէ չամուր-
տան կէչիլմէզ եօլլար, կիւնտէ պիր չա-
մուրտան եափըլմըշ գուլիպլէր, ույուզ
տէվլէր, քէմիքլէրի չըզմըշ 5—10 սը-
զըր, սարամըշ գապազ կիպի քէօյլիւ
չօճուգլարը անճագ կէօղիւմիւզէ իլիչիյօր
իտի:

Պիր շէյ վար իտի քի զայէթ չօգ իտի-
պօլ պօլ աւֆէր, շմէնտըֆէրտէ, եօլտա,
արապատա աւֆէր: Վէ արապա արապա
ճէպխանէ հէր թարաֆտան թաչընըպ տ-
զըպ կիթմէքտէ իտիլէր:

Նէ՛ պախթսըզ մէմլէքէթ, աճէպա
սըրըր նէ՞րէտէ, արաղի վար, սուլար վար,
իզլիւմ վար, հալա վար, արզու վար, իհթի-
յաճ վար, եինէ էհալի ֆագիր, փէրուշան,
չօղու աճ. իչսիզ օլանլար պիր թարաֆ-
տան իշ վէ արաղի արամագ իւզրէ օգիա-
նօսլարն էթէլէրինէ գատար հիճրէթ
էյլէմէքտէ, գալանլարը տա գահվէլէրտէ
օթուրուպ պիր պիրինի եա զէմմ, եա պիր
պիրինէ ատալէթ էյլէմէքտէ իտիլէր:

Նիյաէյէ կէլտիք, Ագչէհիր գարան-
թինասընա տուա օգույօրը. օրատա շէ-
հիր իլէ իխթիլաթտան մէմնու իտիք,
պուրատա տիւնեա իլէ իխթիլաթտան

մէն օլունտուգ : Փօսթա կիւնիւնիւ պէք-
լէյօրըզ : 12 սէնէ էվվէլ կէօրտիւյիւմտէն
տահա գուրու , տահա թաչլը , տահա էօ-
լիւ , տահա կէրի , տահա թօղլու , տահա
չըպլազ , տահա մաղմու՛մ :

Վաթանըմըղըն միւհթամ օլտուղու չօզ
չէյլը վար . իսթէտիյինիզ գատար սա-
յըշտըրընըզ , լաքին պանա պիր շէյ վէրի-
նիզ . պագի հէփիսինի սիզէ վէրերիմ .
հմնիյէթի ումոււմիյէ , հօզ իսէ , էպէսէն
գարանքիւնա :

ՊԻՐ ԻԶԱՀԱԹ

Միւէլլիֆ էֆէնտի

Ատալէթէ ըրայէթէն աթիտէքի պէնտի
զաղէթաի միւթէպէրէնիզտէ նէչրէ հիմ-
մէթէնիզ թէմէննի օլունուր :

«Բիւզանդիոն»ըն 4474 նօմէրօլու
նուսխէսինին իւք սահիֆէսինտէքի «Վէճեր»
սէրլէվճալը պէնտատէ , մուհարրիւր էֆէնտի,
հիլիկիա իթթիհատընըն , մէքթէպլէրի պիր-
լէշտիմէք մէսէլէսի հազգընտա նէ սու-
րէթլէ պէյանը էֆքեարտա պուլունտու-
ղունու անլաթմազ մագսէտիյլէ , էսէֆ
էտէրիզ քի՝ քէնտի էֆքեարընը , գարի-
յունա քիւլլիյէն եանլըշ պիր թէսավուր
վէրէպիլլէն պիր շէքտէ մէյտանա կէթիւր .
միշ տիր : Իթթիհատ ալէյհինտէ էտիլէն
ամքասսանուրթիւնլարըն 17 սաթըրը յա-
կէրս (իսթիլսա՛մ ալամէթի « ») իչինէ
ալընմըշ տըր , վէ յակէրստէն օգույան
անլայաճազ քի մէզքիւր ալամէթ իչինէ
ալընան գըսմ եազանըն տէյիլ Միուրթիւն
ազալարընըն սէօղլէրի տիր : Պիզ միու-
րթիւնըն իճթիմալարընտա հազըր պուլու-
նուպ , քէյֆիյէթէ վազըֆ օլտուղումուզ .
տան աչըգտան տէմէք իսթէրիզ քի , մէզ-
քիւր պէնտատէ յակէրսլէրին իհաթա էյ-
լէտիյի գըսմ՝ հիլիկիա իթթիհատը թէ-
ճէմիւլինտէ թազըրի օլունան քէլամլար
օլմայըպ , անճազ պէնտին սահիպինին

սէօղլէրի տիր : Պուրասընըն տօղրու անլաչըլ-
մասը մուհիմմ տիր — յակէրս իչինէ ալընան
սէօղլէր եազանըն տըր : Անլէր ազըր
ազվար օլտուղունտան օլ պապտէ սիւքիւթ
ճայիզ օլամազ : Թաֆսիլտէն սագընարազ
անլէրի պիր գաշ նախադասուրթիւնա
ճէմ էտիպ հէր պիրի հազգընտա պիր
գաշ սէօղ սէօյլէմէմիզ քիֆայէթ էտէր :

1. «Որք յայտարարեցին թէ կարելի չէ
միանալ ալմպիսի ժողովուրդի մը հնէ
որուն եկեղեցին Աւեսարանական սկըզ-
քունմէրոյ չի կառավարուիր» : (Բիլի-
սէսի Ինճիլի էսասլար իլէ իտարէ օլուն-
մայան պիր ճէմաաթ իլէ պիրլէշմէք միւմ-
քին տէյիլ տիր տէյու պէյանը էֆքեար
էթտիլէր) : Միուրթիւն եա Գօնֆէրանս թէ-
ճէմիւլլէրինտէ պէօյլէ պիր սէօղ տէնմէ-
տի : 2. «Որուն ընսանեկան սրբուրթիւնը
վիճելի է» : (0 ճէմաաթըն աիլէ փաթըրը
չիւպհէլի տիր) : Էյլէր մէյտանտաքի սէօղ
ֆիլան թազըմտան օլան կուսակցական-
լար հազգընտա օլտա իտի , էօյլէ պիր
ամքասսանուրթիւնա միւնասիպէթ օլուր
իտի : Էրմէնի գավմընըն ընսանեկան սր-
բուրթիւնա ըրայէթլէրի ճիհէթիլլէ միւֆ-
թէլիլի օլանլար պու միսիլու էհվէն պիր
քէլամը աղըզլարընա ալապիլլըր՝ մի : 3.
«Որուն երիսասարդներն անկիրթ են ,
եւ ուսանողներն ըմբոս» : (0 ճէմաա-
թըն կէնճլէրի թէրպիյէտիզ վէ թալէպէ-
լէրի ապը սըրլար) : Պու իսնաաթն ապը օլ-
մասըգտան պաչգա , մալիւմ տիր քի ,
անկիրթ կէնճլէր վէ ըմբոս ուսանող-
լար հէր ճէմաաթտա պուլունուրլար : Լա-
քին ճիւմլէսի տէ պէօյլէ տիրլէր ֆիքըրինի
վէրէպիլլէն պիր սէօղիւ ազլը սէլիմ սա-
հիպի ատի պիր ատէմ պիլէ գալա կէթիւր-
մէզ : 4. «Թէ Հայերը նախ ազգային
ոգին յառաջ կը մղեն ուսանողաց մէջ
եւ յեռոյ ֆրիսոնեկականը . իսկ մենք
Բողոքականներն նախ հոգեւորն եւ (ա-
յա) ազգայինը» : (Էյմէնիլէր՝ թալէպէլէր

արասընտա էվվելա միլիյէթ վէ սօնրաւ
Խրիսթիանիւրդ ըուհունու իլէրի սիւրէրլէր,
լաքին պիզ Փրօթէսթանլար իսէ՝ էվվելա
ըուհանի վէ (սօնրա) միլի ըուհու իլէրի
սիւրէրիզ: Մուհարրիր էֆէնտի պու սէօզ-
լէրին հարֆընը տէյիլ իսէ տէ ըուհունու
տօղրու անլամը տըր: Ուզուն սէնէլէրին
թէճըրիպէսինտէն պաշգա պիր շէյ էօյրէն-
մէմիլ պիլէ օլսագ, պու գատարընը էօյ-
րէնմիլիլ քի Հայ Լուսաւորդական մէֆ-
թէպ տէյու պաղըրըր, Հայ Բողոքական
կրօնի տէյու: Եախօտ շէօյլէ տէյէլիմ,
պիրինտէ ճէտվէլին պաշընտա տուրան
կրօնի, վէ օլ պիրինտէ ազգ տըր: 5. «Բո-
ղոքական եկեղեցին երեսունը տարի ա-
ռաջուն վանդոյական եւ ձգսեալ փա-
ղաքականութիւնը շարունակելու է Լու-
սաւորդական Հայոց Կանդէպ, եւ եթէ
սոյս մերժողական ոգիով ցարդ աշխա-
սէին, մեր եկեղեցին միւսընդ հիւսնալ մե-
ծապէս պիտի զօրանար»: (Փրօթէսթան
քրիստոսի Լուսաւորդական ճէմաթընա
գարըն քէնտինին 30 սէնէ էվվէլքի ըտ-
տի վէ կերկին մէսլէքինէ տէվամ էթ-
մէլի տիր, վէ էյէր պիզիմ քիլիսէմիլ շիմ-
տիյէ գատար պու ըուհ իլէ տէվամ էթմիլ
օլսա իտի, փէք չօգ գուվլէթլէնմիլ օլսադ
իտի): Էյէր մուհարրիր էֆէնտի խարիճտէ-
պաղըն էֆրատ իլէ գօնու շտուղունտա տն-
լէրաէն պու կիպի պիր ֆիլըր ալմըլ իսէ, ա-
նա տէյէճէք Եօզ. չուրասը աշիքեար տըր
քի իթթիհատ թէճէմիլլէրինտէ պու կի-
պի սէօզլէր ասլա օլմամըլ տըր: 6. Տօ-
նէրն ու Զասիկները մէկսեղ տօնելու
լէնի: (Եօրթու վէ Զատիկլէրի պիրիքտէ
թութմամալըլը): Միւրքիլն թէճէմիլ-
լէրինտէ պու մէսլէ զաթէն մէյտանա
կէլմէմիլ օլսուգտան մատա, մուհարրիր
էֆէնտի էյի պիլսէ կերէք տիր քի Բողո-
քականչարըն՝ ճէմաթըն պէօյիլք օլսն
մէքէզլէրինտէ Բողոքականչար՝ Յնուրըր
վէ Զասիկի Ազգայինընդ իլէ պիրիքտէ
թութմագտա տըրլար:

Պիզիմ պիլտիլիմիլէ կէօրէ, մէգքիւր
աւքասսանուրքիլնարըն ասլ ու էսասը
օլմատըլը կիպի, Շիրէճեան, Յարութիւն-
եան, Ալպարեան պատուելիլէրին, վէ
Տօզ. Նաճարեանն անլէրէ գարըն փրօ-
թէսթօ էթմիլ օլտուգլարընը տա ասլը
Եօզ տըր: Մուհարրիրին իմա էյլէտիլի
քողոքագիրէ կէլինինճէ, անը կէօնտէ-
րէնլէրէ քէմալը հիւրմէթ պէյան էթմէք-
լէ պէրապէր ըտմի պիր թէճէմիլտէ,
նիլամ տաիրէսինտէ ճէրէյան էտէն միւ-
զաքէրէտէ պէյանը էֆքիւր էթմէք հիւր-
րիլէթի մէտէնի ալմին թաստըլ էյ-
լէտիլի պիր ուսուլ օլուպ, Կիլիկիա իթ-
թիհատը քէնալինէ քալագատը օլմայան պիր
հէյէթ թարաֆընտան կէօնտէրիլմիլ, մէգ-
քիւր քողոքագիրին հուզուրտա գրաա-
թընա միւնասիպէթ կէօրմէմիլ տիր:

Էյլէ քիմնէլէր վար տըր քի՝ անլէր,
«Պիզիմ արինմիլէ շէթմ էթտի», մէսլէ-
լինէ իմթիսալէն, վէ մագուլ պուրհան-
լարըն ֆրգտանընտան գուլաղուղանարագ
չախսիլէթ իլէ ուղրաշմագ իլահընա միւ-
րաճաթ էտէրլէր: Թէէսիլֆ էտէրիլ քի
մուհարրիր էֆէնտի տալի մէյտանա՝ մագ-
սէտի գարիլէրին ֆիլըրինտէ սալթ քին ու
զարաղ հասըլ էթմէքաէն իպարէթ օլսն
պիր թագըմ էսասըլ սէօզլէր աթմագլէ
այնի թէճըրիպէյէ մահալ վէրմիլ տիր:

Հագիլաթը հալ չու քի պու մատտէյի,
պիլթիւն Կիլիկիա իթթիհատը քէնտինէ
օլսն ալագասընճա, սուրէթ ի ումուրիլտէ
միլթալաա էտէրէք անըն լէյհինտէ վէ ա-
լէյհինտէ խալը միւզաքէրէտէն սօնրա
քեաթիլ իթթիֆագա եագըն պէօյիլք պիր
էքէրիլէթլէ աթիտէքի գարալարը գա-
պուլ էյլէմիլ տիր: 1. Կիլիկիա իթթիհա-
տը տաիրէսինտէ վագը Բողոքական ճէ-
մաթըն Լուսաւորդականչար իլէ մէք-
թէպճէ իթթիհատ էյլէմէսինին վագթը
տահա կէլմէմիլ տիր: 2. Պունտան պէօյ-
լէ, միւրքիլն տալիլինտէ օլսն հէր հան-

կը Բողոքական պիր ճէմաթ եւ քիւի-
սէ պու միսիլու պիր իթթիհաա թէքի-
ֆինտէ, էվվէրճէ Կիլ. Իթթիհատընա պիւ-
տիրէճէք տիր : 3. Մարաշըն Բողոքական
քիլիսէլէրինէ կէլինինճէ, անլէր պու պապ-
տէ Կիլիկիա իթթիհատընն էֆքեարընը
անլամըլ օլտուգտան սօնրա, պիր սէնէ
էվվէլ պաշլամըլ օլտուգլարը շէրաքէթի
տէվամ էտիպ էթմէմէք քէնաի ըէյլէրինէ
մուհափլէլ տիր :

Շիւպհէ եօգ քի պու մուհիմմ մէսէ-
լէյի պիթարաֆանէ միւթալաա էտէն հէր
պիր ֆէրտ՝ Կիլ. Իթթիհատընն պու փէք
ազիլանէ մէսլէքինի թէպրիյէ վէ թագ
տիր էտէճէք տիր :

Այնրայ

ՓՐՕՖ. Յ. ԱԼԻԻՍԱՆ ՊէճճԱՆ

Բ Ա Հ Ն Ի Ի Մ Ա

Փրօֆ. Պէզճեանըն պու «իզահաթ»ընա
միւնասիպէթ վէրէն խուսուս շու տըր :
Պու սէնէ Կիլիկա միուքիւն մէճիսինին
Մարաշտա վուգու պուլան իճթիմաընտա
Հայ Լուսաւորչական վէ Հայ Բողոքական
ճէմաթլարըն մէքթէպլէրինի պիրլէշտի-
րիպ պիրլէշտիրմէմէք մէսէլէսի մէվգու ը
միւզաքէրէ օլմուշ, վէ մաստէնին լէյ՛ վէ
ալէյինտէ էֆքեարլար պէյան էտիլմիշ,
վէ էնճամ փրօֆ. Պէզճեանըն պալատա
իֆատէ էյլէտիյի գարարլար գապուլ օ-
լունմըլ իտի : Պու միւզաքէրաթ էհալիյէ
աշըգ օլտուգլունտան օրատու հազր պու-
լունան պազը Լուսաւորչական տօսթ-
լար պէյան էտիլէն էֆքեարլարըն պա-
զըսընտան մէմնուն գալմազլար, վէ Քա-
ղաքական Ժողով թարաֆընտան միւթիւ-
նա ըհամի պիր փրօթէսթօնամէ կէօնտէ-
րիլէր : Պու փրօթէսթօնամէ նիզամ վէ
նէզաքէթէ մուզայիր պիր սուրէթտէ թէր-
թիպ օլունմուշ օլտուգլունտան, Միուքիւն
Մէճիսի անը նազարը տիգգաթա ալմազ
խաթէմէմիշ տիր : Բիւզանդիոնըն թղթա-
կիցի մէքքիւր միւզաքէրաթ հազընտա

Բիւզանդիոնա պիր պէնտ եազըպ մէսէ-
լէյի էօյլէ ըհամ էթմիշ իտի քի, կէօյա
Միուքիւնըն էքէրիյէթի վէ տահիպ ի
նուֆուզ ազալարը էրմէնի քիլիսէսի ալէյ-
հինտէ հազարէթամիզ լիսան գուլլանմըլ-
լար, ճիւմլէ Հայ Լուսաւորչականլարըն
աիլէճէ իֆֆէթինէ շիւպհէ էթմիշլէր,
ճիւմլէ էրմէնի թալէպլէրինի թէրպիյէսիզ
վէ սար թէսմիյէ էթմիշլէր, վէ էրմէնի
ճէմաթլար արասընտա նիֆազ ու շիգա-
զը թէշվիզ էթմիշլէր : Էլպէթ պու իֆա-
տէլէրին քին ու զուրազ նէթիճէսի օլան
իֆթիւրալարտան իպարէթ օլտուգու իւզէ-
րինտէն աշիքեար իտի : Վէ շիմտի փրօֆ.
Ա. Պէզճեան քէնտինին տէ այնի մէճիս-
լէրտէ հազր պուլունտուգլունու, վէ ան-
լէրտէ մէքքիւր պէնտա տէօյլէնիլէն սէօզ-
լէրին սէօյլէնիլմէտիլինի միւսէրա՛ն պիր
սուրէթտէ իֆատէ էտիյօր : Իմտի էհալի
եա իսմի մէքթուպ օլան թղթակիցէ եա
միւհթէրէմ փրօթէսթա ինանմազ կէրէք
տիր : Լաքին պիզէ սաիր տօսթլար թա-
րաֆընտա կէօնտէրիլէն մէքթուպլար տա-
խի մէքքիւր թղթակիցին իֆատէլէրի-
նին եանլըլ օլտուգլունու կէօսթէրիյօրլար :
Մարաշտա փրօթէսթան վէ Լուսաւորչական
պիրատէրլէր արասընտա իճրա էտիլմիշ օ-
լան մէքթէպճէ իթթիհատ թէշվիզ վէ
թէէյիտ էտիլմէք իսթէնիլիյօր իսէ, պու
իթթիհատըն թարաֆտարլարը խուսուսա
Մարաշըն Լուսաւորչական պիրատէրլէրի
ույար ույմազ վէսիլէրի սէրրիլթէ էտէ-
րէք, Կիլիկիա միուքիւնըն եա Մ. Թ. գօ-
լէճի եա ումու՛մ փրօթէսթանլար ալէյհինէ
հիւճուլէրտէ պուլունուրլարսա պու շէյ
մէքքիւր մազսէսի մաղուպ պրազմազտան
պաշգա պիր շէյէ խրոմէթ էտէմէյէճէյի-
նի էյի պիլմէք կէրէք տիրլէր : Ազալի
շունու տիւշիւնմէլի տիրլէր քի, պու մէս-
լէք օ մէքթէպլէրին իթթիհատընա չալըլ-
մըլ վէ չալըլմազտա օլան փրօթէսթան
տօսթլարը տիւլիլ էտիպ, նիհայէթ Լու-

սաւորչական ընթերցելոյն ճիտախոյեթինէ տալի անկերտէ չիւպհէլէր հասըլ էտէպի. լիր : Պու մէպէք աստէմին՝ իւզերինտէ տուրտուզու թաշը քէսմէք մէպէյի տիր : Իթթիհասա վէ իթիլաֆ կիպի մէսէլէլէր զօր իլէ տէյիլ անճագ հազիգտթ վէ մու. հապպէթլէ հալլ ու թէսվիյէ օլունապիլիր :

ԱՏԱՆԱ Կ. Խ. ՇԻՐՔԵԹԻՆԻՆ

ԳԱՆՈՒՆ Ը ԷՍԱՍԻՍԻ (*)

1.

1. ԻՄՄ. Պու շիրքէթին իսմի Ատա. նա Կ. Խ. Շիրքէթի օլաճագ տըր :

2. ՄԱԳՍԵՏ. Շիրքէթին մագսէսի փարիզտէ թէճէմմիւ էտէն իթթիհաստը ումուլինն դապուլ էթտիլի էսաս տըր, եանի Գիթապը մուգատտէսին պէյանա. թընա կէօրէ Յիսուս Գրիստոսու քէնտիլէրին Բապպ վէ Խէլապքարը տէյու գապուլ էտէն, իման վէ էօմր ճիհէթիլէ անա շա. յիրտ օլմաղը արզու էյլէյէն, վէ անըն մէ. լէքիւթիւնիւ ումում կէնճլէր միյանէսին. տէ թէվսի էթմէք իչիւն սայ ու զայրէթտէ եէքտիկէրիլէ պիլլէյմէք իսթէյէն կէնճլէրի պիր իթթիհաստա կէթիրմէք տիր :

3. Ազա. Անտէ ֆաիլ, միւշթէրէք, ընթիգ վէ իթիպարի թէսմիյէ էսիլէն տէօրթ նէվ ազա պուլունաճագ տըր : 1. Շիրքէթին Վաիլ ազալարը պալատէ մուհարրէր էսասը քէնտի էօմրլէրինն պաշ մագսէսի տէյու գալպէն վէ ճիտտէն գապուլ էտիպ անա կէօրէ կէնճլէրին ըուհանի, ախլագի, իւնսի, ազլի վէ մաստի հալլէրինն ընթահը իչիւն իչլէմէյէ ըազի օլան ֆէրտլէրտէն իպարէթ օլաճագ տըր : Իչպու նէթիճէնին հուսուլը իչիւն Շիրքէթ թարաֆընտան Գիթապը մուգատտէսին միւթէլատըր մագսէտիլէ

թանգիմէտիլէն սընֆլարա տէվամէթմէք վէ ըուհանի խըտմէթլէրտէ վէ նիզամի քիլիսէ խըտմէթլէրինտէ հազըր պուլունաճ կիպի միւնասիպ վասըթալարը՝ մագպուլ վէ միւ. ֆիա թարզտա իսթիմալ էտէճէքլէրի մէ. մուլ տըր : Փաիլ ազա իչիւն գանաի. տալար՝ իճրաիյէ գօմիթէսինն թագ. տիմ էսիլէճէք, անլէր տախի ինթիխապ տան ազալի պիր հաֆթա էվլէլ անլէրին իսիլէրինի շիրքէթէ թագտիմէ անը միւթէազըպ իւք մահիյէ թէճէմմիւտէ հազըր օլան ֆաիլ ազալարըն ազալի իքի սիւլսինիւն ըէյի իլէ գապուլ օլունաճագ տըրլար : Իճրաիյէ գօմիթէսինի ինթիխապ վէ անտէ խըտմէթ էթմէք վէ գանունը էսասիյի թատիլ էթմէք հազըր անճագ ֆաիլ ազալարա մախսուս տըր :

2. Շիրքէթին միւշթէրէք ազալարը, շիրքէթ թարաֆընտան ախլագի սիյրէթին նէմասը իչիւն թագտիմ էտիլէն պիլճիւմէ ֆուրսաթլարտան իսթիֆատէ էթմէյէ ճիտ. տի արզու իպրազ էտէն քիմսէլէրտէն ի. պարէթ օլաճագ տըր : Պու նէվ գան. տիտալար իճրաիյէ գօմիթէսինն թագտիմ էտիլիր վէ անլէր տախի ինթիխապտան ա. գալի իքի հաֆթա էվլէլ անլէրի Շիրքէ. թէ կէթիլիր վէ անը միւթէազըպ մահիյէ թէճէմմիւլէրտէ հազըր օլան ֆաիլ վէ միւշթէրէք ազալարըն էքսէրիյէթիլէ ան. լէր գապուլ օլունուր : Միւշթէրէք ազա. լար գանունը էսասինն հուսուլը տա. խիլինտէ պուլունան պիլճիւմէ իմթիյա. զաթտան իսթիֆատէ էթմէյէ մէզուն տըրլար :

3. Շիրքէթին րէժիդ ազալարը՝ թային էտիլէն տուխուլիյէ եա տուխուլիյէլէրի վէրէրէք անլէրին միւմթաղ գըլտըրը իմ. թիյազաթը կէօնէնմէյէ մէզուն օլան ֆէրտ. լէր տիր : Հուզուրը՝ շիրքէթի եա հէր հանկը պիր ազալը միւզթարըպ գըլան պիր ընթիգ ազանըն գանաիտալըղըն՝ իճ. րաիյէ հէյէթի ըէտտէ մէզուն տըր : Բէ.

(*) Պու Գանունը էսասի Ատանա Կ. Խ. Շիր. քէթի թարաֆընտան գապուլ էտիլմիշ օլունա. պաշգա շիրքէթլէր տէ անտէն իսթիֆատէ էտէր. լէր իւմիտիլէ Բահնիւնայա տէրճ էտիլմիշ տիր :

«ԲԱՀՆԻԻՄԱ»

Փիզ աղալար՝ չիրքէթին ըստօրթլարընը ախնէմէք իչիւն նիզամի մահիյէ վէ սէնէվի թէճէմմիւլէրէ սապէթ օլունմաղա միւմ-
թազ տըրլար:

4. Շիրքէթին իթիպարի աղալարը չիր-
քէթին հիւրմէթ վէ հիւսնի թէվէճհիւ-
հիւնէ լայրգ օլան քիմնէլէրտէն իպարէթ
օլաճագ տըր, վէ անէր չիրքէթին հէր
հանկը նիզամի մահիյէ թէճէմմիւլէրտէ
Փաիլ վէ միւշթէրէք աղալարըն էքսէրիյէթ ի
արասըլլա ինթիսապ օլունապիլի:

Բ. Տուխուլիյէ ազլէսի սէնէվի պիր
մէճիտիյէ օլուպ չիրքէթին միւնասիպ սայ-
տըղը վազթ եա վազթլարտա թէտիյէ
էտիլէճէք տիր:

Գ. Էօզը ի շէրիսի օլմայարագ իւշ այ-
տան զիյատէ պիր միւտտէթ չիրքէթին
գաիտէլէրինն իճրասընտա հէր հանկը եօլ
իլէ թէքեասիւ կէօսթէրէն աղա իճրաիյէ
գօմիթէսի թարաֆընտան թէվպիլի եա
Շիրքէթտէն գաթ օլունապիլէճէք տիր:
Փաիլ աղալարը չիրքէթտէն գաթ էթմէք
Փաիլ աղալարըն հէր հանկը նիզամի մա-
հիյէ թէճէմմիւլէրտէ հազըր օլան Փաիլ
աղալարըն իքի սիւլիւ վէ միւշթէրէք ա-
ղալարը գաթ էթմէք՝ հէր հանկը նիզամի
մահիյէ թէճէմմիւլէրտէ հազըր օլան Փաիլ
վէ միւշթէրէք աղալարըն էքսէրիյէթ իլէ
օլապիլէճէք տիր:

4. ՄԷՄՈՒՐԼԱՐ. Շիրքէթին մէվնու-
լարը ըէիս, ըէիս մուալինի, նազըր, քեա-
թիպ, խազնէտար վէ պու նիզամմադէնին
ճնճը պէնտիստէ պէյան էտիլտիլինէ կէօ-
րէ, թէտարիք էտիլէն իւշ գօմիթէլէրին
ըէիլէրի օլուպ, չիմսիլիք իշպու 8 քիշի
իճրաիյէ գօմիթէսինի թէշքիլ էտէրլէր,
(պիլասիլիք ինթիյաճա կէօրէ՝ թէշքիլ է-
տիլէն գօմիթէլէրին ըէիլէրի տէ իլավէ
էտիլէպիլի):

1. Բէիս՝ չիրքէթին ճիւմիլէ թէճէմմիւ-
լէրինտէ վէ ումու մի խըտմէթլէրտէ ըիյա-
սէթ էտէճէք տիր: Մէրգու մ իճրաիյէ

գօմիթէսինն ըէիսի օլուպ, չիրքէթին ու-
մում ումուրընա նէզարէթ էտէճէք վէ
իքի սէնէ իչիւն ինթիսապ էտիլիպ թէք-
րար ինթիսապա սալիհ օլաճագ տըր:

ԱԼԵՍԵ ԱԼՍԵՆ ՆԵ՝ ՏՈՐ

ԷԼԻՇԱ ԷՅ. 4. ԲՈՒՊԵԱՆ, ՄԱՐԱՇ

1. Նէ՝ սիր ահսէն շու աշէմսէ,
Տէսիւ պիր սէմ պէն ֆէնսիւմսէ:
Պիր սաղ՝ պաշը պէյազ գարը,
Էքէֆէրի պաղլէ, պաղըր,
Վէ շէիլէվրէ շաղղազ շաղը:
Փէֆ սիլիւշու շաքիւ մանգար,
Սէյրի, ճանը մէսուս գըղար:

2. Նէ՝ սիր ահսէն շու աշէմսէ,
Էիլնէ սէսիւ պէն ֆէնսիւմսէ:
Պիր շիւմնգար քաղէ քէրիւ
Էսէր ըիյասի աւնէ սէրիւ,
Եօշ սաղղաք լիլէֆէրիւ.
Հալրէքալէր վէ փէֆ սիլպի
Մահգա գաղպի գէվգևուպ էսէր:

3. Նէ՝ սիր ահսէն շու աշէմսէ,
Տէմա սէսիւ պէն ֆէնսիւմսէ.
Պէյազ գարիւ ֆիւպէր իլէ
Բիւհսէն սիւշէն շօլ շէղալէ,
Խօշ պիր ալազ խօշ վէշվէլէ.
Նէ՝ քէհարէք, նէ՝ գէրաւէք,
Բուհա էնմէս պիր գիյաւէք:

4. Նէ՝ սիր ահսէն շու աշէմսէ,
Թէֆրար սէսիւ պէն ֆէնսիւմսէ.
Վասի, աւիգ, մասի սէրէս,
Չարիար սէրիէրաւի գալայա,
Եա աֆս էսէր հէգար գիյա.
Նէ՝ պիր ըիյա, նէ՝ պիր իւիլէա,
Թէն ճան օղուր Էէֆսէն ինէս:

5. Նէ՞ սիր ահսէն շու աշեմսէ,
Պիշեմ, տեսիմ պէն ֆենսիմսէ
Հասաս իշին հազր իֆեն
Մահսու իշ եւիշի զենկին,
Բէսպ էշեմիշ աշուն րենկին,
Տէշի՞ մի փեֆ աշա, ահսէն,
Պիր պեշաշեթ եւզգէ վերէն:
6. Նէ՞ սիր ահսէն շու աշեմսէ,
Տեսիմ ճիսսէն պէն ֆենսիմսէ,
Կեօֆ եւզգինսէ ֆիւմէ սեհապ,
Սեյյար ճիպալ էսէր շիքապ,
Շամսա կիւզկին պիր աւիքապ
Նէ՞ պիր ճէշալ, նէ՞ պիր էսվապ,
Սաշք նազլ էսէր անը Վեհհապ:
7. Նէ՞ սիր ահսէն շու աշեմսէ,
Միւշֆիշ օշու տերունիմսէ,
Սինէ ի մասէրսէ լեպալի
Թագէ, սաղլամ, ֆեօրփէ սապի,
Թէպեսսիւմէ դայէթ քապի.
Նէ՞ հիւսն, նէ՞ լեթաւէթ Բապալի
Օ սա նեւիսինշէ քիւրապի:
8. Նէ՞ սիր ահսէն շու աշեմսէ,
Պուշամ տեսիմ պէն ֆենսիմսէ,
Մալիֆ գաւսա, մեվզուն, քագէ.
Լաթիմ կեօգէ, խուպ աւազէ
Կիւլ եանազլը պիր փաֆիգէ.
Աճէպ վա՞ր մը շու աշեմսէ
Պաշաթերին աւերիսէ:
9. Նէ՞ սիր ահսէն շու աշեմսէ,
Արգու օշու տերունիմսէ
Իլմ աշինա հիֆմէթփեթեր
Նեւմեհսաֆեսար ճիւսին սեվէր
Պիր կենն, շենն, հեմ սիւալէր:
Վա՞ր մը պունսան մերդուպ ահսէն

Վէ պու օշուն օնսան եհվեն:

10. Նէ՞ սիր ահսէն շու աշեմսէ
Շեվզլէ տեսիմ պէն ֆենսիմսէ
Փէսէր, մասէր, էվլաս իշ
Փագիր միւհքաւ հաշէ պիշ
Մուհապպէթի պիր աիշ.
Սեմաւաթըն եէֆ քիմսալը
Ահսէն սիր փեֆ հէր հալը:
11. Նէ՞ սիր ահսէն շու աշեմսէ
Եազըն պիշիմ պէն ֆենսիմսէ
Կէր պիր էրֆէֆ, կէր պիր գաւսըն
Սաշք խաշր իշին էշիպ գաւսըն
Էսիրկեմեզ եէս իմասըն,
Հեմ սեվիշիր, հեմ տէ սեվէր
Հեմ սիւալէր, հեմ տէ սիւպէր:
12. Նէ՞ սիր ահսէն շու աշեմսէ
Պիշիմ ֆեամիշ պէն ֆենսիմսէ,
Ահսէն սեմա, ահսէն զեմին,
Ահսէն խաշրխահ, ահսէն միւլին
Ահսէն աշեմ, հեփ մալիֆի
Ահսէն, ահսէն, լիւն խալիգի:

Մաղլամ ֆեթր վէ խալիս հիւսիյաթը
պաշգաւարընա իլհագ էթմէք իշին պէ-
լաղաթա լիւզում եօգ տըր:

Էյվահ, հայաթըմըն սեւպէթ ճէ-
րէյանը էօնինէ սէտա չէքէն եալընը
պիզիմ էլէմ ու իզթիրապարըմը աէյլ
տիր, հաթթա պիզիմ իճրաաթտա կէօ-
թէրտիյիմիլ աթալէթ պիլէ նիլէ աէֆա
պիզի հայաթ թարիգինսէ կերի գօյօր:

Փուրունսան կէշմէտիքէ թէշքիլաթը-
մըզաւ նէ գաաար ճիւրիֆ պուլունսու-
ղունու պիլմէյիլ:

ՐՈՒՅԱՆԻ ՀԱՅԱԹ

ՇԵՖՅԱՅԼԸԳ

Հայաթըմըն տերինիբըլերինտէ էօյլէ ճէսիմ տալըլար մէվնուտ տըր քի, ան-
լէր հիշ պիր վագթուտ հիշ պիր քիմնէ
թարաֆընտան կէօրիւլէմէղլէր : Պաղէն
գուլաղըմըզա էօյլէ լաթիֆ նաղմէլէր կէ-
լիր քի, անլէրի թարիֆ վէ թէրսիմ էթ-
մէք, լիսանըմըզն տաիրէ ի իգթիտարը-
նըն խարիճինտէ տիր : Ֆիքրիմիզի տօլտու-
ըզպ, լուհումուզու քէնտիլէրին հիւսն ու
ճէլալըլէ մէֆթուն վէ միւթէհայյիւր գը-
լան պիր թագըմ թէսավիւրըլարըմըզ վար
տըր քի հիշ պիր քէլիմէ իլէ անլէրին
գուտսիյէթի իւղէրինէ պիր լէքէ պրագ-
մագ իսթէմէյիլ : Էվլէթ, էօյլէ տերին
հիսսիյաթ, թէսավիւր վէ խայալարըմըզ
վար տըր քի՝ անլէրին էօնիւնտէ գալէմ
վէ քէլամ քէնտի գուվիլէթլէրինի ղայիպ
էտիպ սիւքիւթ տուրմաղա մէճպուր օլուր-
լար : Պունլարը պաշգալարընա իլհագ էթ-
մէյէ չալըչմագըզ զաթէն լաղըմ տէյիլ
տիր : Անլէր՝ հըֆը օլունմագ իչիւն վէրիւ-
միշ տիրլէր :

Լաքին ատէմլէրին պիղէ խալիս վէ
ճիստի տօթլար օլապիլմէլէրի իչիւն ան-
լէրին աւլալապիլէճէյի վէ աւլալմագ
կէրէֆ օլտուգըլարը շէյլէր վար տըր քի՝
անլէրի իզհար էթմէք հէր պիրիմիզին ֆար-
ըր տիր : Ինսանլար քէնտիլէրին պու մու-
հիմ ֆարըլարընտա նէ՞ գատար իհմալ պու-
լունուրլար : Էն տերին քէօշլէրինտէ պիր
պիրիլլէ ահէնքտէ պուլունան գալպլէրիմիզ
միւլթէրէք հիսսիյաթ վէ տէրիս գատար
տէրին մուհապպէթ իլէ տօլու օլտուզու
հալտէ հան հանա իչլէր վէ եաշարըզ : Էյ-
վահ՝ քի նիլէ տէֆա եէքտիկէրիմիզտէ
պուլունան պու միւլթէրէք շէյլէրտէն պի-
խապէր օլարագ էօլիպ կիտէրիլ : Քէնտի-
լէրտէ պուլունան էն էյի շէյլէրի պէյան

էթմէք վագիֆէսիյլէ միւքէլլէֆ օլան ին-
տանլար՝ պու եօլտա քէնտիլէրին էն մէսու-
լիյէթլի ֆարըլարընտա թէքեասիւլ էթմիշ
օլուրլար : Շէֆֆաֆըզ պիր գուսուր տէ-
յիլ՝ անճագ պիր ֆագիլէթ տիր : Օ խա-
լիսէթ, հիւսն ի իզա վէ իթիմատըն մէյ-
վէսի տիր : Պու տիւնեա Ալլահն էսէլի
տիր . անը օ իտարէ էթմէքաէ տիր : Իմ-
աի գօրգուլարըմըզ պէրթարաֆ էտէպի-
լիրիլ .—Միւտիր ի մութլազա իման էթմէք
գօրգուլարը տէֆ էտէր : Ալլահա իման է-
տէլիմ, վէ անըն էվլատլարը վէ հէյէթ ի
իճթիմաիլէնին հէր պիր աղասընա մախ-
սուս օլան արզու, մուհապպէթ, խահիշ վէ
իլթիյաճլարա մալիք ինտանլար օլտուզու-
մըզը հէմճինսիմիզէ նագլ էթմէքտէն խաֆլ
ու իլթիրազ էթմէյէլիմ : Պու շէյլէրէ
մալիք օլմագ ութանաճագ խուսուպար
տէյիլ տիր : Իմտի անլէրի պաշգալարընա
պէյան էթմէքտէն նի՞չիւն իլթիրազ էտէ-
լիմ :

Տէրունի՝ Ալլահն ղանիմէթլէ պախշ
էթտիյի մուհապպէթ, հիսսիյաթ վէ իշ-
թիյագ իլէ տօլու օլան պիր քիմնէնին
քէնտի քէնտիսինի ֆագիլ կէօթէրմէսի,
ապընտա քէօթիւ իքէն էյի կէօրիւնէն պիր
քիմնէնին եափաղը կիպի միւրաիլիք տիր :
Էյլէր մութլազա սէնտէ տէֆն էտիպ՝ օ
եօլտա թէլէֆ էթմէք իսթէսիյին պիր շէյ
վար իսէ, օ սէնին գուսուրլու վէ էսնա
թապիաթ վէ ատէթլէրին օլտուն : Իսթէր
իսէն անլէրէ հափա վէ կիւնէշ կէօթէրմէ :
Անլէրին թէէսիրինի եիւքսէք թապիաթ վէ
հայաթընըն տարպէլէրիլլէ հէր կիւն
տահա ղիյատէ թէնղիլ էյլէ . անլէրի
նապէսիտ էթմէքտէն գօրգմա, զի-
րա անլէր սէնին ասըլ նէֆսինին
գըսմլարը տէյիլ տիրլէր . անլէր շէյթանըն
էսէրի օլուպ կիւնահ թապիլ օլունուրլար :
Անլէրի իզհար էթմէք լաղըմ տէյիլ տիր :
Լաքին սէնտէ պուլունան էյի շէյի տախի
պու եօլտա տէֆն էթմէ, անը պիրատէ-

րինէ կէօթէր : Հէմճինսին կէօրսիւն քի , սէն շու կիւնահլը տիւնեատա էն եիւքսէք շէյլէր արգապընտան գօշան , անլէրի սէ- վէն , վէ եիւքսէք պիր հայաթ եաշամագ իչիւն գարար վէրմիշ օլան պիր գահրէ- ման սրն : Պունլար պաշգալարընա պէյան օլունմայաճագ տէրէճէտէ մուգատտէս շէյլէր տիր տէյու զանն էթմէ : Անճագ պու նազիք ֆարզընտա էմին վէ սատուգ պուլունմագ իւզրէ , վազթ , մահալ , շախս վէ ուսուլու հիտապա ալ : Եյէր սէնին մալիք օլտուղուն պէրէքէթլէր հազիգա- թէն էն մուգատտէս պէրէքէթլէր իսէլէր , անլէրին տօգունաճագը հէր պիր եէր տախի թագախա օլունաճագ տըր : Յիտուսըն փար- մագլարը քէօր կէօղլէրէ , էօրիւ ճէսէտ վէ ճիւզամլը վիւճուտլարա տօգունմագլէ լէ- քէտար օլմատը , անճագ քէնտինտէ պու- լունան հայաթ վէ գուտսիյէթ իլէ անլէրի տախի իհէտ վէ թագախա էյլէտի : Պիզ Ալլահըն պիզէ վէրաիյի աթիյէլէրին էհէմ- միյէթ վէ գուվլէթինի նիչէ տէֆա լազըմ օլտուղու գատար թագախա էտէմէյօրըզ : Անլէրտէ հազիգաթէն ճիւզամլըյա թէ- հարէթ վէ սըհէթ , բուհանի վէ ախլազի մէվթոյա հայաթ իլհագ էտէճէք պիր գուվլէթ վար տըր : Պրագ , տիւնեա սէն- տէ պուլունան էյի շէյլէրի օլտուղու կիպի պիլսին , հիշ չիւպհէ եօգ քի պու եօլտա տիւնեա տահա էյի պիր տիւնեա օլաճագ տըր :

Սէն նէճիպ օլ , օլ զէման պաշգալա- րընըն տէրունինտէ ույումագտա օլան նէ- ճագէթ քէնտի ճէլալիյլէ գըյամ էտիպ սէնինքի իլէ պիրլէշէճէք տիր . օլ զէման փէք չօգ կէօղլէրտէ սէնին նէճագէթինին զիյա վէրտիյինի կէօրէճէքսին , եօլուն հէր թարաֆընտան իչրագ էտէն փաք նուրլար իլէ թէնվիր էտիլէճէք , վէ սէն արթըզ եա- լընըզ պաշընա օթուրըպ մահզուն օլմայա- ճագսըն :

Պիզտէ պուլունան էյի շէյլէրին գա-

փուսընը պաշգալարընա գարըն գափայան պիր տիկէր խուսու տա պիզիմ քիպը վէ զուրուրումը տըր : Տէրունի միւճէվէրա- թըմըզըն հէր էլտէ պուլունմապընը քէնտի աղամէթիմիզէ սըլտըրամայըզ : Պազէն քիպ- րիմիզ վէ խայալի աղամէթիմիզ պիզի օ գատար եօգարը չըգարըր քի պիզ քէնտի էյի շէյլէրիմիզի պաշգալարըն պիլմէսինի խթէսէք պիլէ , պիզ անլէրին եանընա կիթմէք խթմէյիպ , տէրիզ , « Կէլինլէր վէ կէօրսիւնլէր : »

Մուհապպէթին հազիգի էմնիյէթ վէ իթիմատը սէնին քիպրինի մաղլուպ էյլէ- սին . օլ զէման պէքլէմէյէճէքսին , անճագ սէն պէքլէյէնլէրին իմտատընա եէթիլմէք իւզրէ գօշաճագսըն : Պաշգա քիմնէլէրտէ տախի գըյմէթլի շէյլէրի թագախի վէ խթիմալ էթմէք գուվլէթի պուլունտու- ղունա ինան , օլ զէման շու խաշագ վէ տիքէն իլէ տօլու կէօրիւնէն տիւնեանըն պիր կիւլիւթանա թէհապլիլ էտէճէյինի փէշինէն կէօրիւպ , տէրունինտէքի իլահի խաղինլէրին գափուլարընը գըրաճագսըն , վէ օրատա մահֆուզ գալմըշ սէմալի թօխումլարը սաշաճագսըն : Տիւնեատա տտէմլէրի վիրանէնիչին օլմագտան , վէ սէն քէնտի ճանընը աճըզտան թէլէֆ օլմագ- տան խէլաա էթմէք խթէր իսէն շէֆֆաֆ օլ : Շէֆֆաֆըզ ալի պիր մուճիպտէն սէվգ օլունարագ քէնտի հայաթըմըզըն էն եիւքսէք գըլումընը աաէմլէրէ կէօթէրմէրլի- յիմիզ տիր :

Հիշ պիր քիմսէ թարաֆընտան կէօ- րիւլէմէյէն պիր բուհ քէնտինտէն խա- րիճտէ օլանլարը կէօրէմէյէն պիր բուհ տըր : Վէ սէն սաիրլէրի սէնտէն սէթր ու թէֆ- րիգ էթմէք իչիւն պիր տիվար ինչա է- տէր իսէն պու վաաիթա իլէ սէն քէնտի- նի տէ գափամիշ վէ թէճրիա էթմիշ օ- լուրսուն :

ՏՈՒՍ

Ինկիլթերրա կրէվերի միւնասիպէթիյէ Գանթէրպուրի Արխեպիսկոպոսընըն Ինկիլիզ քիլիսէլէրինտէ օգուճմագ իւզրէ կէօնտէրտիյի տուա տըր: «Եւ Ալլահ, սէն քի ճիւմլէնին Փէտէրի օլուպ ինսանլարը պիր խանէտէ, պիր ֆիքրտէ եաշաթմալա եալընըզ գատիրսին, սանա բէճա էտէրիզ քի՝ Բուհ իւլ Գուստուճըն թէէսիրիյէ չու իզթիրապ վէ բահաթսըզըզ գէմաննտա պիզէ ճիւտտի պիրատէրլիք իհսան էյլէ, ճիւմլէ զազապ վէ աճըլը տէֆ էյլէ, վէ եէքտիկէրիմիզլէ օլան մուամէլէլէրիմիզտէ պիզէ հազիգաթ վէ ճիւտտիյէթ հիստինի պախշ էյլէ, Իպն ի վահիտին Յիսուս Գրիստոս էֆէնտիմիզին խաթըր իչիւն տիլէրիզ, Ամին:

ՄԻԻԹԵՆԵՎՎԻ

ՀԱՅ ՔԻԼԻՍԱՍԸՆԸՆ ԽԻԼԻԱՍԱ Ի ԹԱՐԻԽԻ

ԵՂԻԱ ԷՅ. ՊԷՇԵՍԻԼԵԱՆ, ՄԱՐԱՏ

1.

[Պու մեզաշի կիլիկիա Իրքիմասընըն պու սեկեֆի իճրիմալնեսա գրասք հալլմիշ օլուպ, հէյէր ի մեզխարհինն քահանիկինի պաշի օլուշ սըր: Վի աւշիտին քաշիպի իւզիւրինէ պիլ միւնուճիյի Բահմիւմուսա ճէշ հալլեմիս ֆիւր:

ԲԱՀՆԻՄԱ]

Հայաստան՝ Խրիսթիյանլըզը իւք հիւլթիւմէթ տինի էտէն մէմլէքէթ հալլնտա մէշհուր տըր: Կէճ վագթուա մէյտանա կէլմիշ ըրվայէթլէր՝ Հայաստանտան Խրիսթիյանլըզըն թէպալիւրինի բէսուլի վագթլաւա գատար չըգարըրըր, վէ տէօրթ բէսուլլար՝ Բարթողիմէոս, Թագէոս, Սիմոն վէ Յուզա Հայաստանտա տըր տէյու խոտիա էտէրլէր: Պունլար արասընտա էն մուհիմմ վէ մէշհուրլարը Բարթողիմէոս վէ Թագէոս օլուպ, Հայ քիլիսասընըն թէմէլլէրի հալլնտա չօգ քէրրէ այըրճա զիքըր էտիրլըրէր: Թագէոսը պազը ըրվայէթլէր

օնիքիլէրտէն պիրի օլան Թագէոս-Ղերբէոս իլէ այնի սայարլար իսէ տէ, Հայլար աւաարնտա էն զիյատէ ումուճի վէ մագպուլ օլան ըրվայէթէ կէօրէ, Հայաստանըն իւք միւպէշիւրի Թագէոս Յիսուսըն 70 շակիրալէրինտէն պիրի իմիշ: Թագէոս վէ Բարթողիմէոս առաքեալլար, վէ անլէրլէ ալագատար օլան Աբգար, Անանէ վէ Սանատրուկ քաղաւորլար հազգընտա ճարի օլան ըրվայէթլէրին նէ՝ գատար ապըր օլուպ օլմատըզընտան պահա էթմէլէ ֆուրսաթ եօգ տըր: Պու խուսուստա էտիրլմիշ էն եէնի թէֆթիլլէրին նէթիճէլէրինտէն սալթ չու պիր տանէսինի զիքըր էթմէք քեաֆի տիր քի, Խրիսթիյանլըզ իհթիւմալէն Միլատըն իքինճի ասընըն խիթամընտան էվլէլ, ճէնուպտան Ատորիլէր եէտիլլէ Հայաստանա իտիալ էտիրլմիշ տիր չէօյլէ քի՝ զաթէն իւչիւնճիւ ասըն օրթուլարընտա Հայաստանտա այր: պիր եպիսկոպոս իլէ իտարէ օլունաճագ գատար չօգ Խրիսթիյանլար պուլուկու յօր իտի:

Պագաթ Հայլարըն հագիգի բէսուլլըր օլան Գրիգոր Լուսաւորիշ իլէ քիւլլիյէն եէնի պիր տէվր պաշար: Միւշարիլէյհին էօրիւնիւ վէ հայլարըն Խրիսթիյանլըզա տէճումէսինին թարիխինի զաթէն չօգ քէրրէ իչիթմիշ օլուլընըզտան, պուրատա թէքրար էթմէլէճէլիմ. քէզալիք օլ նագլիյէթլէրտէ թէնգիա ո թէֆթիլլէ միւհթամ օլան պիր չօգ նօգթարլըր պուրատա մէյտանա գօմաղա ֆուրսաթ եօգ տըր: էն եէնի թէֆթիլլէրէ կէօրէ՝ Հայլարըն Գրիգոր վասըրթասըլլէ իմանա կէթիլիլմէլէրինին սէնէսի իհթիւմալէն Թ. Մ. 291, վէ Գրիգորըն եպիսկոպոս վէ կաթողիկոս Թագտիս էտիրլմէսինին սէնէսի 294 տիր: Պէօյլէճէ Հայլար Կոստանդինոս իմփէրաթօրըն 312տէ Միլլեան քէօփրիւ զալէպէսի միւնասիպէթիյէ Խրիսթիյանլարա միւսաստէ իլան էթմէսինտէն, 20 վէ քէնտիսինին բէսմէն Խրիսթիյանլըզ թարա-

ֆրնա կէշմէսինաէն թէմամ 30 սէ-
նէ ագտէմ՝ Խրիսթիյանըզը ըէսմի միլլէթ
վէ հիւքիւմէթ տինի հայրնտա գապուլ
էթմիշ իտիլէր :

Պու եէնի թէշքիլ օլունան քիլիսա հագ-
գընտա շայանը տիգգաթ իւշ խուսուս
վար սըլլ : Էվլէլա՝ միլլի սըֆէթի : Գրիգոր
էրմէնիճէ լիսանտա վազ էտէր իտի : Էս-
պագ փութ քեահինլէրինին էվլատը Գրի-
գորըն էմրի իւզրէ , ըուհպանըզ մէքթէպ-
լէրինէ գոնուլուպ թէրպիյէ էտիլթիլէր :
Պունլարտան իլէրի կէլէն ըուհպանլար թէտ-
րիճէն Գրիգորըն թէէսիս էյլէտիյի օն իքի
եպիսկոպոսըզլարա նասպ ու թային օ-
լունտուլար : Սաւիյէն , տինի ինզըլապըն
հիւլիւմէթ գուշվէթիյի իճրա էտիլմէսի :
Պէյզատէկեան մէլիյէ իմթիտալէն Խրիս-
թիյանըզը գապուլ էթմիլէր : Ատի էհա-
լի վէ պախուսուս գարըլար ուզուն վա-
գըթա գատար , աշիքեար եա կիզլի՝ գա-
տիւմ փութիէրէսթիլի հըֆզ էթմիլէր :
Տին մուալլիմ վէ վաիզլէրինին իպթիտա
ալլէլէքսէր մէմլէքէթին լիսանընը պիլմէյէն ,
Բում վէ Ատրի ըուհպանտան իպարէթ օլ-
մասը տա էհալինին Խրիսթիյանըզ հագ-
գընտա ճահիլ գալմալարընա թէսիր էթ-
տի : Վէլհասըլ սալիսէն՝ Հայ քիլիսասընըն
եհնուսիյիյէ պէնզէր թէշքիլաթը : Կա-
թողիկոսըզ իպթիտատէ Խրիսթիյան քի-
լիսասըտաթի իուլիւրապէսակաս թանզըմ-
տան զիյատէ եէհուտի պաշ քեահինլիյի-
նէ պէնզէր իտի : Կաթողիկոսըզ վէ ե-
պիսկոպոսըզ մուալլէն խանէտանլարտա
իրաէն տէվամ էտէր իտի : Պու սէպէպտէն
եիւքսէք թիւթպէտէն ըուհպանլար ալլըւ-
մում էվլի օլուրլար իտի . էրկէն կաթո-
ղիկոսըզ թէքսէն իսթիսնալար հալընտա
պիլիսասա զիքը էտիլթիլէր :

Գրիգորըն խալէֆի քիւլիք օլլը Արիստա-
կէս օլտը , (թ. Մ. 324—331) , քի 325տէ
նիկիա մէճլիսինտէ պուլունտը : Անըն խալէ-
ֆի պէօյիւք պիրատէրի Վրթանէս իտի ,

(331—343) , քի իւք օլլը Գրիգորիսի
«Վրաց եւ Աղուանից կաթողիկոս»
նասպ էյլէտի : Ապէն Հայլարտան ասըմըզ
օլարագ սուրէթէն Խրիսթիյանըզը գապուլ
էյլէմիշ օլան Վրացիլէրին Հայլար իլէ քի-
լիսէճէ սըզը միւնասիպէթի օլ ղէմանտան
պաշլասը տէյու կէօրիւնիւյօր : Վրթանէս
քէնասինէ մուսըր Խոսրով Կոտակ թա-
գաւոր իլէ փէք մահրէմ տօսթ իտի :
Փագաթ տէօրտիւնճի կաթողիկոս . Վրթ-
թանէսին իրինճի օլլու Յուսիկ (343—337) ,
Տիրան թագաւոր իլէ պօզուչըպ անըն ղա-
զապընա գուրպան կիթտի : Յուսիկին օլուլ-
լարը փէք ճիսմանի էօմր եաշատըզլարը սէ-
պէպտէն , Լուսաւորիշ խանէտանընա մէն-
սուպ օլմայան պիր գաշ կաթողիկոսըզ
թէզ թէզ եէքսիկէրինէ թէագուպ էթ-
տիլէր : Նիհայէթ 353տէ էհալինին ըէճա
վէ զօրուլլէ Արշակ թագաւոր՝ Յուսիկին
թօրնու Ներսէսի , քի օլ վագըթ քէնտի-
նին սէրայ մէմուրը իտի , կաթողիկոս
նասպ էթտիլտի : Ներսէս ապէն Գայ-
սէրիյէտէ թալիմ էտիլմիշ օլուպ , կէօր-
տիլիւ ազիմ իշլէրէ միւքեաֆաթէն թա-
րիլի անա պիհագգին Մեծ իւնվանընը իթա
էթմիշ տիր : Աշտիշատտա պիր ըուհանի
ոինո՝ ճէմ էտիպ , «Բէսուլի տէնիլէն
գանունլար մէճպուրի տիրլէր» տէյու գա-
րար վէրտիրտի , վէ թէզէվիլիւճ , մաթէմ
վէ փէրհիլ խուսուպարընտա սըզը գա-
նունլար գօտուրտու : Փագիլթիլէր իլէ խաս-
թալարըն գայըրըմասը իշինի տէ նիզամ
գօտը , վէ հէր թարաֆտա ֆագիլթիսանէ-
լէր վէ միւսաֆիրիսանէլէր պինա էթտիլ-
տի : Մանասթըր ուսուլունըն Հայլար
արատընտա պիտայէթի տէ միւշարիլէյին
էյամընտա օլտու : Սիւրիւ սիւրիւ շակիրտ-
լէր ճէզպ էաէն ազիլ ճգնաւորըզ մա-
րիֆէթիյլէ՝ էվլէլճէ սաթէհէն Խրիսթիյան
օլմուշ էհալի տինտէ թէսպիթ էտիլտի ,
հաթթա պիւսպիլթիւն թաիֆէ գալմը
օլան նիշէ սէմթլէրտէ , Խնճիլ եէնի պաշ-
տան թէպչիլ օլունար :

ՄԱԼԻԻՄԱԹ ՓԱՐՉԱԼԱՐԸ

ՏՕԳ. Ա. Ս. ՆԱԳԳԱՇԵԱՆ

—Լճնորատա պիր փօլիս մէքթէպի 5 սէնէտէ 800 քիմէյէ ճէզա վէրմիշ, աթ. լարա զալիմանէ մուամէլէ էթուիքէրի իշինն. 0 փօլիսլէր պիզիմ մէմէքթէ կէլ. սէլէր ճիւմէմիզի աէ ճէզա վէրմէք տէյիլ, ասարլար, պիզ հայվանաթը պրադ. ինսանը տա պրադ. գարըլարը չօճու գլարը պիլէ էսիրկէմէյիզ, աթ տէօյմէք գարը տէօյմէք վըզ կէլիւր:

—1882տէն պէրու էն եազմուրլու սէ. նէ կէչէն սէնէ իմիշ. եիւզտէ 30 ֆազլա օլմուշ:

—Ինկիլիզ գրալընըն օլլանլարընըն սէնէվի մաաշը 10,000, գըզլարընընքի 6 պիլնէր լիւրա իմիշ:

—Իրլանտա վալիսի սէնէվի 20,000, Հինսիսթան վալիսի 20,000, պաշ վէքիլ 5,000 լիւրա, Քէնթէրպէրի Արֆէպլիսիոպոսը տալիս 15,000 լիւրա ալըր, (Իւրկիւպ պատ. ոււրիսինին մաաշընտան ֆազլա), գատը. լար սէնէվի 5,000 լիւրա ալըրլար: Միսիս Կուլտ՝ էլպիսէսի իշինն 10,000 լիւրա սարֆի էտէր. Լօրա Տէրսինին կէլինինն ճէհէզի 10,000 լիւրալըզ իմիշ, Ամէրիգատա սէնէվի էլպիսէյէ 30,000 լիւրա սարֆի էտէն 100 գարը վար իմիշ: Եարտասը 25 լիւրալըզ գոււմաշ վար, 100 լիւրալըզ չափգա վար, 40 լիւրալըզ թագմա սաշ, 50—100 լիւրալըզ գուրսէ, 400 լիւրալըզ չօրապ պաղըր, 3—400 լիւրալըզ ֆիւսթան վէ սաիրէ վար, չօգլարը պիր տէֆա կիլիպ չըգարըյօրլար:

—Խէլաս օրտուսընտան պիր վաիզ՝ պիր թապութ իշինն կիրիպ էօմրիւն ֆանիլիյի հագգընտա վազ վէրմիշ, պիր Մօրմօն՝ պիր պաննօ իշինն կիրիպ եըյ. գանարադ՝ էօմրիւն փաթըլը հագգընտա վազ վէրմիշ, Կլատըթըն պիր օթ եիւքիւ իւզէրինն չըգըպ իրատը Նուլթգ էթմիշ, քէզա Չէմպըրլէյն պիր լոգօմթիվ իւզէ. րինտէն ճէմաաթա խիթապ էյլէմիշ տիր:

ՔԻԼԻՍԵԼԵՐՏԵՆ

ՄԵՐՁԻՖՈՒՆՏԱՆ ԳԱՅՍԵՐԻ

ՓՐՕՖ. Վ. Յ. ՅԱՆՈՒԵԱՆ

3.

Մեքթէպիւր. Թալասա եազլաշարգճա գապա. պանըն էվիլէրի՝ եիւճէ գայալըզլարտա եափըմըզ գարթալ գուշու եուվալարընա պէնդէր, պու. եուվալարըն էն եիւքսէյի Մր. Վիսկէյթին իւշ սէնէ էվիլէ եափաղը մէքթէպի ալի պինաաը տըր: Մէքթէպին մանէվի պինաաը 10—12 սէնէ տահա էսկի տիր: Լաքին պու պինայա Նազլ օլունտուգլարընտա եէնի պիր ալէմէ կէչտիլէր: Տա. խիլի ինզիպաթ վէ իտարէ եօլունտա օրմալըզ. ճա, կիւզէլ պինալարըն հիշ պիր թէնսիրի օլմա. յաճաղը թապի տիր: Սէսալզ վէ չամաթասըզ օլարազ էթրաֆտաքի զուլըւլէլէր արտսընտա քէնտի քէնտիլէրինի իշէրինն կիւճէրինն հասը էտէն հէյէթ ի իտարէ վէ մուալլիմուն՝ մէքթէպի՝ պու տիյարտա մըգտարը փէք ազ օլան հագիգի թալիմ ու թէրպիյէ մէքթէպիլէրի սըրասընա իտ. խալ էթմիշ տիրէր: Հիւմէթլէրի վար օլտուն տէյէճէյիմ, չիւնքի պիր զէմաշլար Գալէրի մէքթէպիլէրինտէն գօլէճէ կէլէն էֆէնալիլէր՝ նէ Ինկիլիզճէտէ, նէ Բոււճա վէ էրմէնիճէտէ մա. լիւմաթը քեաֆիյէ սահալի տէյիլ իտիլէր: Թա. լիմաէ պէօյիւք պիր գոււտուլարը վար իտի քի, էրմէնիճէ եա Ինկիլիզճէ տէրա քիթապարընը թիւրքճէ իլէ թարիֆ էտէր վէ ճէվապը տա թիւրքճէ, Ինկիլիզճէ վէ էրմէնիճէ իլէ գարըլըզ օլարազ վէրիլլէր իտի: Գալազլարը չիւնէսին, խօճամըն չու սիւալը խաթըլըմաան չըգմազ: «Պիրինճի հաւաաարուքիւնտա գաշ տանէ սարա. գուքիւն կանոնլարը վար իսէ, Տեֆիլիքընլարընը վէր»: Նէ անթիգա թիւրքճէ... Պէօյլէ ալաճա պուլաճա պիր լիտան՝ չալիրալին թիւրքճէ պիւ. տիլինն տալիր զուրուրունու արթըրաղը հալտէ պիլտիլինի տէ օլ մէրթէպէտէ թէնգիս էտէր: Նէ՝ հալ իսէ, չիմտի չայանը թէպրիք տիր քի, պու տէվըր կէչմիշ տիր: Թիւրքճէ լիտան տէր. սինտէ, տէրսին լիտանը կիւզէլ թիւրքճէ, էր. մէնիճէ լիտան տէրսինտէ ֆաաիւ էրմէնիճէ վէ Ինկիլիզ լիտանը իլէ, Ինկիլիզճէ տէրա քիթապ. լարը գուլանլարան լիյալիաթ, ուլումը թապիլիյէ վէ սալրէտէ տալիս տիւզկիւն Ինկիլիզճէ իսթի. մալ էյլէտիլէր, հէմ տէ սէրպէսթ թէքէլլիւմ էթտիլէր: Պու իսէ էն պէօյիւք թէրազըր տըր: Պունըն իշինն թէչէքքիւրլէր օլունուր: Պիլմէմ

քիմիան տեղիքնուն գալիս պէօյէ քիւհնէ ուսուլը թալիմ ու թէրպիյէ Թալասըն տէրին գուշուլարընա աթըրըսա, գուշուլարըն սուլարը տահա լէզիզ վէ քէնտի էմէքլէրի տէ տահա միւսմիր օլաճաղընա քէնտիլէրինի թէէմին էտէրիզ:

Պու միւքէլէֆ պինանըն մէսարիֆաթը քիւլլէյէսինէ պիր Գայսէրի էվլասը 500 լիրա մուսվէնէթ ի նապտիյէտէ պուլունմը տըր. պուշէյ մէքթէպէ պէօյէթ թէչվիզ օլտուգտան մասա, եէրլի էհալիմիզին պէօյէ սէխավէթ իչլէրինէ իշլիրաք էթմէլէրինէ մուսաղգամ պիր նիւմունէ ի իսթիսալ տըր: Վէ միւսմիւլէյի պու նէճիպ ամէլիյէ Մր. Վինկէյթին պաշամը օլտուգու պու պէօյէթ թէչէպալիւսիւ թագտիր էյէտիլինի իզհար էյէմիշ, քէզալիք հէր սէնէ սախի Գայսէրի միլլէթ մէքթէպլինէ տէ ճէօմէրսճէ պիր հարտըմաս պուլունուշօր քի, օլ սայէտէ մէքթէպ վարըղընը մուհաֆազա էյէմէքտէ տիր: Քեհշէրի կէրէք Գայսէրի տախիլինտէ վէ կէրէք իսթանպօլ վէ Ամէրիգաստա փարազ մէվգիլէրտէ պուլունան գարտաշարըմը իսնէ ի նապտիլէրիյէ մէքթէպլէրիմիզի վէ քիլիսէլէրիմիզի գիքր էյէսէլէր:

Կէրէք պու վէ կէրէք Գըզլար մէքթէպի քէնտի միւքէմէլիյէթլէրինէ բաղմէն՝ հալա միլլէթին քիւթլէ ի ազիմէսի օլան Լուսաւօրչական վէ Օրիօտօքս գարտաշարըմը թարաֆընտան լայըգը վէճի իւզրէ թագտիր օլունամամազտա տըր: Կէրէք Ս. Կարապիտ վէ կէրէք Զինճիտէրէ մանասթըրլարընտա մէվճուտ օլան մէքեթիպ ի ալիյէտէ սախի թալէպէնին գըսմը ազամընը թէչքիլ էտէմէյօրլար: Պու ճիհէթ շայանը թէէսսիւֆ տիր: Իլմին գըյոմէթինի թագտիր էթմէլի վէ էվլատընըն թալիմ ու թէրպիյէսի իչլէն լազըմ կէլէն ֆէտաքեարըգտան կէրի տուրմամալը տըր: Գայսէրիտէ վասըթա ի թէնպիրաթ օլան մէքթէպլէրէ տօղրու պու պիւրուտէթի տիկէր պիր ճիհէթտէ տէ կէօրտիւմ: Շէօյէ քի հիւրըլիյէթին հէման ֆէրտապընտա Մէրգիֆունտա իքի գըթա մաթպատար քիւշատ օլունտուղը հայտէ, հալա Գայսէրիտէ պիր թէք էրմէնի հարֆը թապ օլունամմը տըր: Թէչէպալիւսաթը գաթիլէնին հէր շիւպէսինտէ փարազ օլան Գայսէրիլէր՝ նէտէն տիր քի հալա պու ճիհէթի տիւլիւսպ պաշա չըգարամայօրլար:

Թալաս գըզլար մէֆթէպի. — Պու մէքթէպտէ կէօրտիւլիւմ աասը ը թէրազգը կէչմիշ սէնէլէրինէլէ գըյա սագուլ էթմէզ: Էվվէլլէրի լիսանը Թիւրքիտէ զայէթ սաթհի սուրէթտէ պազը անասըը ուլում վէ լիսան էօյրէտիլիօրուտը. պուլայը պիթիրտիքտէն սօնրա Մէրգիֆուն լինաթօլիա գըզլար գօլէճինէ կիտիպ իքի սէնէ տահա վազըթ սարֆ էտէրէք էրմէնիճէ վէ Իսկիլիզճէ էօյրէնիյօրլար իտի: Ազ պիր ֆէտաքեարըգլապու քիւլֆէթէ հիշ լիւզում գալմայաճալը տէրքեար իքէն, հէյէթ ի իտարէնին պունու տիւլիւսէմէտիլի, եախօտ եալիմազ իսթէմէսիլի շայանը հայրէթ իտի: Հէր նէ հալ իսէ, հէլէ շայանը ուսուլը սագիմէ պունպար տա էլվէտա էթմիլլէր: Միւ Օրվիսին թահթը իտարէսինտէ Ամէրիգալը վէ եէրլի մուսլիմէ վէ մուսլիմիլլին էմէքլէրի վէ ֆէտաքեարըգլարը պօշա չըգամմըլար: Գըզլար՝ էրմէնիճէ, Իսկիլիզճէ, վէ Թիւրքճէ օլարազ իրատ էյէտիլլէրի նութգլարտա, օգուտուգլարը մէգալէլէրտէ վէ տէրիսանէլէրտէ թէտէրիւս էանասընտա իպրազ էյէտիլլէրի մէհարէթ, սէրպէսթճէ թէքէլլիւմ վէ տիւրիւսթ թէլէֆիլիզլէրի իլէ մուսլիմէ վէ մուսլիմիլլինէ տիլիօմալը քէնտիլէր իթա էյլէտիլլէր: Պու թէգատտիւմէլլի քէնտիլէրինին սուրէթտէ չալըշալգլարընը կէօթէլմէքէ պէրապէր, մուսլիմիլլին տէ ճիտտի չալըշալընը կէօթէլլէր: Մէքթէպլին իսթիսալ սընըֆլարընտա պիլէ հանըմ գըզլարըմըլըն Իսկիլիզճէ կիպի պիր էճնէպի լիսանընըն թահիլիլինտէ կէօթէրտիլլէրի գապիլիյէթ պէնի զայէթ մէմիսուն պրազսը:

Բիւթանիա Իթթիհասը քէնտի մէսարիֆի ճարիյէսի իչլէն 16 լիրա թախսիա էյլէմիշ օլուպ պու մէպլալը Իթթիհասըն քիլիսէլէրինէ թէվզի էթմիշ տիր: Հէր պիր քիլիսէ վէ ճէմասթըն քէնտի իչլէն թէֆրիզ օլունան մըգտարը՝ 1912 Յունուար 1է տէք Իթթիհասըն սանտըգըհարը Երուանդ էֆ. Մարտիկեանա կէճաւէրմէլլէրի մէմուլ էտիլիլ: Քէզալիք Իթթիհասըն քիլիսասլարըն՝ սէնէ պաշը տուա հաթթասը միւնասիպէթիլլէ, Քիւրտիսթանտա Ինճիլի իշ հազգընտա սէօյլէմէք վէ պու մագսէտ իչլէն իսնէ ճէմէթմէքլիլի թավսիյէ էթմէք գարարկիր օլմուշ տըր:

ՍՕՆ ԽԱՊԵՐԼԵՐ

ՏԱԽԻԼԻ

Իմամ Նահեա իլէ ճերէյան էթմէքտէ օլան միւզաքէրաթտա մուհիմմ հոգթալարա տալը իթիլաֆ հասըլ օլմուշ վէ էլէէվմ մէհաֆիլ ի հիւքիւմէթտէ Իմամ Նահեա իլէ օլան միւզաքէրաթտա խիթամ պուլմուշ նազարըյա պազըլըյօր:—Մէտինէտէ պուլունան ասքէլլէր իսեան էթմիշ վէ քէնտիլէրինէ թէղքէրէ վէրլլմէսինի թալէպ էթմիշ տիրլէր:— Խարիճիյէ նէզարէթի Վիէննա սէֆիրի Բէյիա փաշայա թէքլիֆ էալլմիշ օլտուղու վէ միւշարիլէյին գապուլ էթմէտիյի ըրվայէթ էտիլմէքտէ տիր:— Հալէպ վալի ի սապըզը Հիւսէյին Քիսպիմ պէյ Տէրիսաստէթ Պէլէտիյէ ըրյասէթինէ ինթիսապ օլունմուշ վէ շէհրին Պէլէտիյէ տաիրէլէրինսէ տէրհալ աճաիպ վէ ճալիպ ի տիգլաթ պիր ֆասալլէթ կէօրլւմէյէ պաշանմըլ տըր:— Պիր չօգ սէնէլէրտէն պէրու Պէյրուլթ շէհրինսէ պիրի Իսլամ վէ տիկէրի Խրիսթիան էհալի թարաֆընտան ինթիսապ էտիլմէք իւզրէ իքի հէյէթ ի պէլէտիյէ պուլունույօր իսի: Ախիլէն մազամը վիլայէթին թալէպի իւզէրինէ Տախիլլէ նէզարէթի պուլ իքի հէյէթին պիրլէշտիրլլմէսինի թասվիպ էտիպ օնա կէօրէ Պէյրուլթ վիլայէթինէ էմր վէրմիշ տիր:— Ուզուն միւզաքէրէլէրտէն սօնրա հիւքիւմէթ Չէսթըր փրօճեպինի Մէճլիս ի Մէպուսանտան կէրի ալմաղա գարար վէրմիշ վէ Տիյարպէքիր վիլայէթինի Անատօլու վէ Պաղտատ խաթթընա պաղլայաճազ 650 քիլօմէթրօլուզ պիր շմէնտիֆէր խաթթըր ինշապը իչին Անատօլու շմէնտիֆէր Գուստիսիսալ իլէ կէօրիւշմէք իւզրէ Նաֆիա նաղըրը մէմուր էտիլմիշ տիր:— Կիրիս սէր գօմիսէրի Մ. Չախիսին միւտտէթ ի մէմուրիլէթի պուլ ալըն 25ինսէ խիթամ պուլմազտա տըր: Մ. Չախիս տիւվէլ ի համիլէնին թալէպի վէ Նունան Գրալընըն թալսիլէսիլլէ պուլ մէմուրիլլէթէ թային օլունմուշ իտի: Հիւքիւմէթ ի Օսմանիլլէ մէմուրիլլէթ ի մէքքիւրէ միւտտէթինին խիթամը միւնասիպէթիլլէ տիւվէլ ի համիլէյէ Մ. Չախիսին թէքրար պուլ մէմուրիլլէթէ թայինինէ բազի օլմաղըղընը վէ Կիրիտ մէսէլէսինին հալլ ու թէսվիլլէ էտիլմէսի իչին միւնասիպ գէման կէլմիշ խիլինի միւպէյին պիր նօթա թագտիմ էթմիշ տիր: Տիւվէլ ի համիլլէ մէքքիւր նօթայա ճէվապէն Կիրիտ մէսէլէսինին գուրճալանմաղընա վազթըն զայրի

մուվաֆըզ օլտուղունու սուրէթ ի գաթիլէտէ պէյան էթմիշ տիրլէր:— Մէճլիս ի Վիւքէլա սըհնէթ ի ումուլիլլէ գանուննամէսինէ թաթպիլլէն քիմեսվի մէվատտըր նարիլէնին թիւճճարար թարաֆընտան խտալընը մէն էլլէմիշ տիրլէր:— Չէքի պէյին գաթլի քէյֆիլլէթինսէն տօլայը իճրա էտիլլէճէք օլան խաթթվապաթ թէքմիլլէն խիթամ պուլմուշ օլմաղլէ էվրազը թահգիլլէ խաթինաֆ միւտտա ի ումուլիլլէնէ թէվտի էտիլմիշ տիր:— Պու հաֆիթա զարֆընտա, պունտան 105 սէնէ էվվէլ մէմէքէթտէ պիր թագըմ իսահաթ իճրա էթմէք իչին պէլլի վիւճուտ էթմիշ վէ էնճամ իսահաթը մէքքիւրէտէն խօշուտ օլմայան պիր թագըմ ասքէր վէ էհալի թարաֆընտան սիւրիւքլէնէ սիւրիւքլէնէ շէհրին խարիճինէ, Նէտի Գուրէյէ կէօթիւրիւլլէպ թէլլէֆ էտիլմիշ օլան մէհուր Ալէմտար Մուսթաֆա փաշանըն, վէ վիւճուտու փարշա փարշա էտիլտիքտէն սօնրա ագրիպա վէ թէալլիւզաթընա իլլիլլի կիլլի սաթըլմըլ օլան թահսին էֆէնտինին մէզարարըր ալըլըպ քէմիլլէրի վէ քիւլլէրի պէօյիւք պիր իլտիհամ թարաֆընտան քէմալը ինթիրամ ու ինթիլամ իլէ Իսթանպօլ թարաֆընա նազլ օլունարազ պիր մազպէր ի մախսուսա տէֆն էտիլմիշ տիր:— Շէհրիսիլլէ գօլէրա պու սօն կիւնլէրտէ կէլլէն հաթթաքինէ նիսպէթլէ ճիւզիճէ խաֆիլլէնմիշ տիր. Շէօյլէքի, Օգոստոս 19տա 55 միւսապ, 14 վէֆիյաթ, 21տէ 33 միւսապ 9 վէֆիյաթ, 22տէ 34 միւսապ 13 վէֆիյաթ վուզու պուլմուշ տըր: Սօն կիւնլէրտէ պազը վիլայէթլէրտէ տախի գօլէրա զուհուր էթմիշ տիր: Շէօյլէքի, Օգոստոս 20տէ Խարիուլթտա 12 միւսապ 10 վէֆիյաթ, Գօսօվատա 13 միւսապ 42 վէֆիյաթ, Պասրատա 7 միւսապ 8 վէֆիյաթ, Պէյրուլթտա 2 միւսապ 1 վէֆաթ, Գասթէմունիտէ 8 միւսապ 1 վէֆաթ, Պրուսատա 36 միւսապ 42 վէֆիյաթ, էնգարէտէ 40 միւսապ 31 վէֆիյաթ, Իզմիրտէ 18 միւսապ վէ 12 վէֆիյաթ վուզու պուլմուշ տըր:— Հաճընտա իյտի միլլի միւնասիպէթիլլէ Գօմիսէր մուսվիլլի էֆ. Պիր գաշ քիշի տարպ վէ իթալէ ի լիսան էթտիլլի իչին պիր ալ մահպուլիլլէթէ հիւքմ օլունմըլ տըր:— Էրզրում վէ ճիւզարընտա միւթէմէքքին վէ քէնտի պէյլէրինին թէզալլիւպ վէ զուլմունտան սօն տէրէճէ միւզթարիպ օլան Քիւրտլէր թարաֆընտան Իսթանպօլա կէլմիշ օլան 21 Քիւրտ մուրաֆիսասլար պու տէֆա Սատրաղամա պիր խաթիտա թագտիմ էտէրէք գաթի վէ սէրի պիր ճէվապ թա-

լեպ էթմիշ տիրէր։ Սատրապամ անդէրէ ճէվա-
պէն՝ Էրզրում վախիսինն պու խուսուստա
թահգիգաթ իճրա էտիպ իճրա ի ատպէթ էտէ-
ճէյինի պէյան էյէմիշ տիր։ Քիւրտէր պու ճէ-
վապա գանաաթ էթմէյիպ քէնտի արաղիլէրինին
տէրհալ քէնտիլէրինէ խաոէ էթտիրիլմէսինի թա-
լէպ էյէմիշ վէ չէտիտ, հիւճուճքեարի պիր
նիւմայիշ իճրաալնտա պուլունմուշ տըրլար։
Պունուն իւղէրինէ անդէր ասքէրլէր թարափըն-
տան տէրտէսթ վէ էմնիլէթ ի ումուլիլէ տաիրէ-
սինէ կէճնաէրիլմիլէր իսէ տէ, օրատա տախի
րէֆ ի ֆէրեաս էթմիշ տիրէր։ Հաթթա Քիւրտ-
լէրաէն պիրիսի գաթ ը իւմիս էթմիշ օյմաղլէ
պըչաղընը պալարընա սափալարազ գաթի ի
նէֆա էթմէյէ գալղըշմը իսէ տէ գալթիլէրէր
անը մէն էտիպ ճիւմէսինի տէ քէլէփճէյէ վուր-
մուշ վէ էնճամ անդէրին խարճ ը բահլարը թէ-
տիլէ էտիլիպ պէրապէրլէրինճէ իսայլի միգաար
գապթիլէրէր օլտուլու հայտէ մէմլէքէթլէրինէ
կէճնաէրիլմիշ տիրէր։

Ա Ձ Գ Ա Յ Ի Ն

Էջմիածին Կաթողիկոսը ինթիխապընա իշթի-
րաք էթմէք իւզրէ Տեղապահ Ս. Թարափընտան
րուհանի մուրախաա մագամընտա Սըշարունի
եախօտ Հմայիակ Եպիսկոպոսըն կէճնաէրիլմէսի
թէսալվուր էտիլմէքտէ իսիշ։ — Էջմիածին
Կաթողիկոսընըն քիւմ օլաճաղը հայա սուրէթ ի
գաթիլէտէ քէստիրիլմէգ իսէ տէ, պէյիճէ նամ-
վէտլէր Դուրեան, Սրմանեան վէ Ա. Մովսէսեան
Ս. լարտան իպարէթ օլաճաղը զանն օլունմագտա
սըր։ — Խառն ժողովը Եւրոսաղէմին ումուրը
մալիլէսինի իսրա՝ էթմէք իւզրէ պիր հէյէթ ի
մախսուսէ ինթիխապ էտիպ, հէյէթ ի մէգքիւ-
րէնին ուսուլը մուամէլէսինի թային վէ թահ-
տիտ էյէմէք իւզրէ պիր տէ նիգամնամէ ի տա-
խիլի թէտարիլինէ թէշէպպիւս էյէմիշ տիր։ —
Մըսըր հիւքիւմէթի՝ Էրմէնի Առաջնորդարանընըն
հանկը նիգամնամէյէ թաթպիլգէն իճրա ի վաղի-
ֆէտէ պուլունաճաղընա տաիր Փաթրիգխանէ-
տէն իզահաթ իսթէմիշ օյմաղլէ Խառն ժողով
Ազգ. Սահմանադրութիւնըն պիր սուրէթլինի
հիւքիւմէթ ի մէգքիւրէյէ իրապ էթմէքլիլէ գա-
րար վէրմիշ տիր։ — Սոման փաշա Հար-
պիլէ նազարէթինէ Խաղտըղը պիր մէքթուպ-
տա քէնտի ալէհինաէ էտիլէն չիքեայէթլէրի
քիւլիլէն թէքղիպ էթտիլքտէն մատա, Էրմէնի-
լէր հազգընտա պիր թագըմ ազվիլթաա տախի
պուլունմագտա տըր։ — Ատանատա հիւքիւմէ-

թին մէսարիֆիլլէ թէէսիս էտիլէն էյթամխանէ-
նին իտարէսինէ տաիր Ատանա վախիսի թարա-
փընտան Շուրա ի Տէվլէթէ իրապ օլունան նի-
զամնամէնին թէֆթիլի իքմալ էտիլմիշ տիր։
Նիգամը մէգքիւրէ նազարէն, էյթամ քէնտի
իպթիտաի թալիմինի միւէսսէսէ ի մէգքիւրէնին
իպթիտաի գըմընտա քէնտի միլլի լիսանլարըյա
իքմալ էտէճէքլէր, լիսան ը Սոմանի մէգպուրի
սալըլաճագ, էյթամխանէ պիր իտարէ մէճլիսի
էլիլլէ իտարէ օլունաճագ վէ մէքթէպլին իրատը
Սոմանը պանգասընտա հըֆղ օլունաճագ տըր։
— Գալֆահան էյթամխանէսինին իթթիալընտա
ճէգալիլիկան Ամիրանըն մահլիւլ էտիլմիշ պիր
պինասընըն նըսֆընը պիւս մուգապէլէ ախը էյ-
լէմէք իւզրէ Փաթրիգխանէ թարափընտան էվ-
գաֆ նազարէթինէ էտիլէն միւրաճաաթ նէթի-
ճէսիգ գալմիշ օլտուլունտան, Խնախալաղութիւն
41,000 դրշ. թէտիլլէ էտէրէք մէգքիւր գըմը
իշթիւրա էթմէքլիլէ գարար վէրմիշ տիր։ Իշթի-
րա օլունաճագ գըմ Գալֆահան էյթամխանէ-
սիլլէ պիրլէշտիրիլտիքտէն սօնրա Ս. Փրկիչտէքի
էյթամըն ճիւմէսի Խառքէյէ նազլ օլունաճագ
տըր։ — Երուսաղէմ Միաբանութիւն Սուլթա-
նա միւրաճաաթ էտէրէք վանքըն էմլաք ու ա-
րաղիսինէ էտիլէն հազգսըղ թէարրուգաթա պիր
էնճամ վէրիլմէսինի, վէ սէնէլէրաէն պըրու
կէօզէտիլէն հուգուգլարընըն մուհաֆազաընը
թալէպ էթմիշ տիր։ — Էրմ. Գաթթիլք Փաթ-
րիգի Թէրգեան Ս. ըն Փոխանորդը Ճամճեան
Գերապայճառ՝ Ատանա միւհթաճիլինէ թախիս
օլունան 10,000 լիրատան 2000 լիրաընըն քէն-
տիլլէրէ այրիէթէն թէպլիմ էտիլմէսինէ տաիր
հիւքիւմէթէ միւրաճաաթ էթմիշ իսէ տէ, թա-
լէպի ընտա էտիլմիշ իտի, Պու տէֆա միւմաի-
լէյ Ստիլլէ նազարէթինէ Ենի պիր թագրի
թագտիմ էտէրէք անտէ տէմիշ տիր քի, «Պիգ
Սոմանը օլուրըղ, Էրմէնի օլմայըղ»։ — Հաճըն-
տա Խրմիթիլյան տիւքքեանդարը իւղէրինէ խաշ
իշարէթլէրի գօնուլմուշ օյմաղլէ էհալի խալֆ ու
հէյէճանա տիւչար օյմուշ տըր։ Քէյֆիլլէթ ի մէգ-
քիւրէյի թէֆթիլ էթմէք իւզրէ Ատանա գօմի-
սէրի Հաճընա իրապ օլունմուշ վէ պու մէսէլէյէ
սէպէպլիլլէթ վէրմիշ օլան Հաճըն գօմիսէր մուա-
վինի պաշգա մահալա նալլ էտիլմիշ տիր։ —
Հալէպտէ Կաթողիկոս վէքիլի սըֆաթըյա իֆա ի
վաղիֆէ էտէն Շահէ Վրդ. կէրէք մահալ ը մէ-
մուրիլլէթի օլան Հալէպլին վէ կէրէք Ատանանըն
Առաջնորդըլունա ինթիխապ էտիլմիշ տիր։
Միւմալիլլէյ պիր գաշ հաթթա թաթիլ իլիւն

վաթանը օրան Ա. յնթապա ազիմէթ էթմիշ տիր: — Հաճի Հապիպլիտէն Մարտիրապա՝ Անթաքիա եօրունտա քէնտի էվլապարընըն թէշվիգիյէ գաթլ էտիլմիշ տիր:

ՓՐՕ. ՃԵՄԱԱԹԸ

Տօգ. Շէփրըտ Ամէրիգատա պիր սէնէ թաթիլ էթտիքտէն սօնրա Ա. յնթապա ալտէթ էթմէք իւզրէ պու հաթթա Տէրիսաատէթէ վաթը օլմուշ տրը: Միսիա Շէփրըտ պիր սէնէ սահա Ամէրիգատա գալաճազ տրը: — Փրօֆ. Գայա-յան թաթիլի Իսվիչէրատա կէշիրմէքտէ տիր: — Վեր. Կ. Ատանպեան Ատափազար քիլիսէսի թարաֆընտան տալէթ էտիլմիշ, միւսմիլէյի տա-խի տալէթի մուվազգաթէն գապուլ էտիպ, օրայա ազիմէթ էթմիշ տիր: — «Րուհ-ճու» պիրատէրլէր Սեպ. Յտէն պաշլայարազ պիր հաթթա տէվամ էթմէք իւզրէ Ա. յնթապա-տա «Աշխատհալան Րուհանիլէրէ մախտուս» պիր մէճիս ագա էաէճէքլէր տիր: — Նէտի սէ-նէտէն պէրու Սօֆիատա գուլումճուլուզ վէ էլ-մասըրըզլա մէշղուլ պուլունան Կարապետ էֆ. Գոււմրուեան պու կիւնլէրաէ Գրալ Ֆէրտինանա թարաֆընտան բէսմէն Գրալըն գույումճու վէ էլմասըրը թային օլունմուշ տրը: — Հաճընտա պիր գաշ սէնէ էվվէլ Լուս. Փրօ. վէ Գաթթ-իւքլէր պիր իթիլաֆա կէլմիշլէր քի պիր աիւ-յիւնտէ սէրիսօլուզ վէ միւնասիպէթսիզ հալար վուզու պուլուրսա, օ տիւլին սահիպի աիտ օտուզու քիլիսէ թարաֆընտան պիր եօլ իլէ թէքտիր օլունտուն վէ նիքեանը պաշգա պիր քիլիսէտէ իճրա օլունմուսըն: Պու քէրրէ պիր Փրօ. տիւլինիստէ էօյլէ պիր հալ վուզու պուլտուգտա, աւտէմ թէքտիրէ րազի օլ-մամըշ վէ նիքեանընը Գաթթիլքլէր գըլմագ-տան իսթիլա էթմիշ իսէ տէ, Առաջնորդ իճրա էյլէմիշ տիր: — Աթիտէքի իանէլէր իտա-րէխանէմիզէ կէճտէրիլմիշ տիր: — 60 զրշ. Ա. ֆ. Գարա Հիսար քիլիսէսիստէն հարիգէտէ-կեան իյիւն, 3 ինկ. իրա Հ. Մէլքիսէթեան վէ էվլապարընտան, վէ 1 ինկ. իր. Ի. Արա-համեան էֆ. տէն Բէսապ քիլիսա պինասը իյիւն: — Պաֆրա քիլիսէսի Օսմանիյէ թէքքեար քիլի-սէսի իյիւն 120 զրշ. ճէմ էյլէմիշլէր տիր: — Ա. մէրիգատան «Պրանքիլն էրմէնիլէրի» թարա-ֆընտան Ա. յնթապա Ամայար մէքթէպի միւտի-րէսի Տիլին Բէրասըլէյէ 18 տալէր իանէ կէլմիշ օլուպ, միւսմիլէյիս տօղրուտան պու տօսթլա-

րա պէյանը մէմնունիյէթ էթմէք իսթէմիշ իսէ տէ, ատրէպլէրինի էլաէ էտէմէտիլնտէն, օ խալթիսա տօսթլարա Րահնիւնա վաթթալա իպրազը թէշէքքիւր էտէր: — Սն ալ Պանարը-մալը օլուպ չիմտի Ինկիլթէրրատա իգամէթ է-տէն Աւեաիս էֆ. Արահամեան օգա. 24տէ Օր. Արաքսի Կարապետեան իլէ թէշէիւլ էյլէմիշ տիր: — Վեր. Փառնակ Իսկէնտէրեան Սամսուն քիլիսէսիստէ իսթիֆասընը վէրմիշ տիր: Փազաթ պու սէնէ Դեկ. Նիհայէթիլնտէք օրատա իֆա ի վազիֆէյէ տէվամ էտէճէք տիր: — Պունտան ագ-տէմ թալաստա քեաին օլանլար մէքթէպ ի ալի-սինտէն միւնթէհի օրան Յ էֆէնտիլէրին էսամի-սի զիքր օլունմուշ իտի, անլէր իլէ պէրապէր աթիտէքի էֆէնտիլէր տաիս մէզուն օլմուշ ի-տիլէր: Յովհաննէս էֆ. Չալըգեան (Թալապը), Գրիգոր էֆ. Գօլթուգեան (Էվէրէկլի), Սիսազ էֆ. Թաղէտեան (Մունճուսունլու), Հրանտ էֆ. Եար-ալման (Ինճիրլիլի), Յովհաննէս էֆ. Եարալմեան (Ինճիրլիլի): — Ուրֆալը Տիգրան Ատրունի էֆ. ին-թիլթալ գապիթան մէքթէպինտէն միւսաղըմը սանի ըրիթպէսի իլէ մէզուն օլմուշ տրը:

ԽԱՐԻՃԻ

Ինկիլթէրրատա կրիլ. — Ինկիլթէրրատա տէ-միր եօլ ամէլէլէրի թաթիլ ի էշղալա պաշլայա-րազ, գոււմիանիալար ալէյհիստէ իրանը հարպ էյլէմիշլէր տիր: Ամէլէ իթթիհատընըն իճրալէ գօմիթէսիին տալէթիինէ իճապէթ էտէնլէրին սալընը 200,000է պալիլ օլմուշ տրը տէնիլիօր: Պունլարըն մագաէտի շմէնտըֆէր ամէլիլթընը տուրտուրարազ գոււմիանիալար քէնտիլէրին իս-թէտիքլէրի շարթլարը գապուլա մէզպուր էթ-մէք, վէ ինտ էլ հիւքիւմէթ տաիս քէնտի մէվ-ճուտիլէթ վէ էհէմիլլէթլէրինի հիսս էթտիրմէք տիր: Էհալի քէնտի թաամ վէ թիճարէթլէրի ի-յիւն շմէնտըֆէր իսթթլարընըն իլլէմէսիստէ մէր-պուլթ պուլունտուզլարընտան, պու կրիլ ղիլթիւն միլլէթիին շահ տամարը իլէ օղրաշմագ կիպի նա-զիք պիր իշ տիր: Կրիվճիլէր քէնտիլէրին եեր-լէրինէ թրէնլէրի իլլէտէճէք օլանլար ալէյհիստէ, հաթթա լազըմ կէլիւսէ հիւքիւմէթ ալէյհիստէ պիլէ թէճալուզաթա միւրաճաթ էթմէք նի-յէթիստէ տիրլէր: Տիկէր թարաֆտան հիւքիւ-մէթ տաիս անլէրին իճրա էտէճէյի հէր պիր թէճալուզա գարըն էն չէտիս մուամէլէտէ պու-լունուպ, միւլթէճալիլլէրի ճէզալանտըրաճաղընը իրան էյլէմիշ տիր: Պու կիւն հիւքիւմէթ պու

կրեկ մէրքէզլէրինտէ 58,000 նիզամի տաքէր ճէմ էյլէմիշ տիր: Պիր գաշ եւրլէրտէ կրեկճիլէր թը-
րէնլէրին իշլէմէսինի մէն էթմիշլէր իսէ տէ, տի-
կէր եւրլէրտէ հիւքիւմէթ անլէրի իշլէթմէքտէ
տիր: Պիր իքի եւրտէ էհալի իլէ տաքէր տրա-
սընտա գանլը միւսառէմէլէր վուգուլ պուլմուշ
տըր: Լիվրփուլ կրեկի գաթիլէնմիշ վէ Լօնտրա
կրեկի խիթամ պուլմուշ իսէ տէ, Ուէյլստէ վէ
վէ պազը պաշգա եւրլէրտէ տէվամ էտիյոր: Ին-
կիլթէրրատա թաթիլ ի էշլալ էտէն էսնաֆլարլըն
էքսէրի հիւքիւմէթին թէքիֆինի գապուլ էտիպ
իշլէրինէ պաշլամաղա գարաւր վէրմիշլէր տիր:
Վազաա իշլէ պիր մուալլէն նէթիճէ վէրլէմէմիշ
իսէ տէ, սուլհէն մէսէլէյի թէսվիլէ էթմէյէ գա-
րար վէրլիմիշ վէ միւզաքէրաթիտ պաշլանմիշ տըր:
Փօթտամ միւլադաթընըն նէթիճէսի օլարազ,
Ալմանիա/տրասընտա ազալ օլունաճաղը պիր
միւստէթտէն պէրու սէօյլէնմէքտէ օլան իթի-
լաֆ մուալլէն պիր շէքլ ալմը տըր: Մէզքէր
իթիլաֆնաճէնին խիւլասաղը շունտան իպարէթ
տիր: Բուսիա հիւքիւմէթի Շիմալի Իրանտա
Խանիքին եօլունու ինշա էտիպ անը Սամանլը-Ի-
րան հուսուտու իւզլէրինտէ, Խանիքին տէմիր
եօլունլէ պիլլէշտիրմէք իմթիլաղընա մալիք օ-
լաճազ, վէ Ալմանիա հիւքիւմէթի պուլ տէմիր
եօլ ինշասընա գարընմալաճազ տըր: Տիկէր թա-
րաֆտան Բուսիա Պաղտատ տէմիր եօլունուն
Ալմանիար թարաֆընտան ետիլմասընա, վէ
պունա էճնէպի սէրմայէլէրիմէ հիսսէտար օլ-
մասընա միւլմանտաթ էթմէյէճէք տիր: Պու ի-
թիլաֆ Ինկիլթէրրա իլէ Բուսիա արասընտա ի-
րանա տաիր հուսուլէ կէլմիշ օլան իթիլաֆազը
թաուլիլ էթմիշ օլույոր: — Ալմանիա իլէ Ֆրան-
սա արասընտա ճէրէյան էտէն միւսառէպէ 5—10
կիւն իշլան թաթիլ էտիլմիշ օլուպ, Օգոստոս
28տէ թէքրարէն պաշլալաճազ տըր: Ալմանիա-
նըն պու միւզաքէրէյի պու վազթտա թաթիլ
էթմէսի, Ինկիլթէրրա կրեկլէրինին նէթիճէսինի
կէօրմէք արզուսունտան նէշէթ էթմիշ տիր տէ-
յու զանն օլունույոր, շէօյլէ քի Ինկիլթէրրա-
նըն ումուրը տաթիլիլէսինին ալտըլը շէքլէ կէօ-
րէ, չարթլարընը թէզեիա եա թաթիլի էտէ-
ճէք տիր: Պու թաթիլ էսնասընտա Մ. Գամ-
պօն Փարիզէ տվտէթ էտիպ հիւքիւմէթէ չի-
ֆահի թէպիլիզաթտա պուլունաճազ տըր: Ալմանիա
Խարիճիլէ նաղըրը տա իմիլէրաթօր իլէ կէօրիւշ-
միւշ տիր: Սօն կիւնլէրտէ պու մէսէլէտէն սօ-
լայը պիր մուհարէպէ ինթիմալը պուլունտուղու
սէօյլէնիլմիշ իսէ տէ, պու խապէր թէքլիպ է-

տիլմիշ տիր: Հաթթա պիր րիվայէթէ կէօրէ,
պէօյլէ պիր մուհարէպէ վուգուլնտա, Բուսիա
Ալմանիա իլէ օլան իթիլաֆը սէպէպիլնտէն Ֆրան-
սայա մուալլէնթէ էտէմէյէճէք տիր: Լաքին
պու խապէր տաթիլ թէքլիպ էտիլլայոր: Պու շէյ-
լէր անճազ Ալմանիա իլէ Ֆրանսա միւնասիպէ-
թինին փէք նաղիք հալլարտան կէշմէքտէ օլ-
տուղունու կէօսթէրիր: — Չին իմիլէրաթօրը 5
եաշ 5 ալլըզ օլուպ, (1906 Փետ. 8տէ տօղմուշ
տըր) Չինլիլէրին հիսաղընճա սինն ի պիւլաղա
վասըլ օլտուղունտան արթըզ անըն թաթիլ ու
թէրպիլէսի իշլան րէսմէն խուսուսի մուալլիմէր
թային օլունմը տըր: Պու մուալլիմէր մէմէ-
քէթին էն մէշհուր իւլէմասընտան ինթիլապ
էտիլիլ իսէլէր տէ, Էվրօփա թաթիլի կէօրմէմիշ
տիրլէր: — Իրանըն մախուլ շահընըն գաթիլ է-
տիլտիլինէ տաիր պիր շայիէ գուհուր էթսի իսէ
թէհազգուզ էթմէմիշ տիր: Քէրպէլա վէ Նէ-
ճէֆտէ պուլունտան պիլհիւմէ իւլէմա Շահ Մու-
համէտ Ալիյի լանէթլէյէն պիր թահրիրաթը
ումուլիլէ նէշը էտիպ Իրան էհալիսինէ տաղըթ-
մը տըրլար: Մուհամմէտ Ալիյին օրտու-
սունա գարը կէօնիլլիւլէր օրտուսու թէշքիլ
օլունմազտա տըր: — Իրան հիւքիւմէթի
տաքէրի եէնիտէն պահը Հազէզ ճիվա-
լընտաքի լիմանլարը իշլալ իլէ շահը մախ-
լու Մուհամմէտ Ալիյի թէմամըլէ ինթիլ
էլլէմիլէր տիր: Թիւրքմէնլէր Սամալը եաղմա
էթմիշ տիրլէր: Իլուլուն իլք կիւնլէրինտէ ահ-
վալըն գաթիլ պիր շէքլ ալաճաղը իւլիա էտիլ-
մէտէ տիր: Բէսմի մախլաճաթա նաղարէն շահը
մախլուրն տաքէլլէրի 7,000 քիշիտէն զլյատէ
տէլիլ տիր: Վէ վուգուլ պուլան ինհիզամիար սէպէ-
պիլլէ Շահ ճէսարէթտէն տիւշմէք իւզրէ տիր: Իզ-
թիշալար գուհուրու էստիլէսիլլէ էճնէպի սէ-
ֆարէթլէր գուլվէ ի տաքէրիլլէրին արթըրմըշ-
լար տըր: — Օգոստոս 19ընճը կիւնիւ Ա-
վսթրիա Մաճարիսթան իմիլէրաթօրը Քրանսիս
Ճօզէֆին վէլատէթինին 81ինճի տէվր ի սէնէ-
վիսի խոթ: — Գարատաղ հէյէթ ի վիւքէլասը
խթիֆա էթմիշ վէ եէնիտի թէշքիլ օլունմուշ
տըր: — Փափա հազրէթլէրի քէսպ ի իֆա-
գաթ էթմիշ օլուպ, իլք տէֆա օլարազ պաշա-
րազ րէսմինտէ հաղըր պուլունմը տըր:

Միւսիւր ի մեսուլ վէ սահիպ ի իմթիլաղ

Յ. Գ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

Օ. ԱՐՁՈՒՄԱՆ ՄԱԹՊԱՍՐ

Տէրիսատէթ, Չազմագըլար, Յակոբեան խան